

Hallituksen esitys eduskunnalle siemenlaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi uusi siemenlaki ja muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Nykyinen siemenkauppalaki kumottaisiin. Laissa säädettäisiin siementen pakkaamisesta sekä merkitsemisestä ja sertifiointin poikkeuksista. Mahdollisuus perustaa yksityisiä laboratorioita Ruokaviraston laboratorion lisäksi nostettaisiin asetustasolta lain tasolle.

Valvontaviranomaisena ja sertifiointiviranomaisena toimisi Ruokavirasto. Maahantuontia valvoisi Ruokaviraston lisäksi Tulli. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoisi edelleen siementen markkinointia alueellaan. Valvontatehtävissä voitaisiin käyttää valtuutettuja tarkastajia ja näyteenottajia Ruokaviraston apuna. Tarkastusoikeudesta, tiedonsaantioikeudesta ja valvontarekisteristä säädettäisiin vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa.

Hallinnollisiin pakkokeinoin ehdotetaan uutena hallinnollista seuraamusmaksua, jolla voitaisiin nopeammin reagoida mahdollisiin laiminlyönteihin. Laissa säädettäisiin mahdollisuudesta peruuttaa laboratorion ja pakkaamon hyväksyntä tarvittaessa. Uusina asioina ehdotetaan Ruokavirastolle mahdollisuutta koneelliseen allekirjoitukseen, ottaa näytteitä tunnistautumatta etämyynnissä, käyttää miehittämättömiä ilma-aluksia valvonnassa ja sulkea internetsivuja säännösten noudattamatta jättämisen vuoksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.1.1 Lainsäädäntö.....	3
<i>Muu unionin lainsäädäntö</i>	4
<i>Kansallinen lainsäädäntö</i>	5
1.1.2 Käytäntö.....	5
1.2 Nykytilan arviointi.....	6
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	7
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	7
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	7
3.3 Yritysvaikutukset.....	8
3.4 Ympäristövaikutukset.....	8
4 ASIAN VALMISTELU.....	8
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	10
1.1 Siemenlaki.....	10
1 luku Yleiset säännökset.....	10
2 luku Siementen markkinoille saattaminen.....	12
3 luku Toiminnan harjoittaminen.....	16
4 luku Laboratoriot.....	18
5 luku Viranomaiset.....	19
6 luku Tarkastukset ja valvonta.....	20
7 luku Hallinnolliset pakkokeinot.....	24
8 luku Erinäiset säännökset.....	26
1.2 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	27
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	27
3 VOIMAANTULO.....	28
4 SUHDEPERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	28
LAKIEHDOTUKSET.....	34
Siemenlaki.....	34
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	49
LIITE.....	50
RINNAKKAISTEKSTI.....	50
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	50

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Lainsäädäntö

Voimassa oleva siemenkauppalaki on vuodelta 2000. Siinä on huomioitu yhteisön siemendirektiivit, joiden sisällöt on pääasiassa toimeenpantu maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Yhteensä päädirektiivejä on lisäysaineistosektorilla 12 ja näistä 6 on maa- ja puutarhatalouden siemendirektiivejä sekä lisäksi lajikeluettelodirektiivi koskee siemenalaa. Siemeniä koskevat päädirektiivit ovat: neuvoston direktiivi 66/401/ETY rehukasvien siementen pitämisestä kaupan, neuvoston direktiivi 66/402/ETY viljakasvien siementen pitämisestä kaupan, neuvoston direktiivi 2002/53/EY viljelykasvilajien yleisestä lajikeluettelosta, neuvoston direktiivi 2002/54/EY juurikkaiden siementen pitämisestä kaupan, neuvoston direktiivi 2002/55/EY vihannesten siementen pitämisestä kaupan, neuvoston direktiivi 2002/56/EY siemenperunan pitämisestä kaupan, neuvoston direktiivi 2002/57/EY öljy- ja kuitukasvien siementen pitämisestä kaupan.

Näiden lisäksi yhteisön tasolla on lisäysaineistosektorilla yhteensä lähes 90 muuta säädöstä. Vanhimmat direktiivit ovat vuodelta 1966, mutta direktiivejä on muutettu monin paikoin ja täydennetty vuosien mittaan. Osa direktiiveistä on kodifioitu 2000-luvun alkupuolella. Yhteisön lainsäädäntö on kirjoitettu niin, että niissä viitataan kansainvälisiin siemenkaupan sääntöihin. Siten viljelystarkastukset ja kenttäkoetarkastukset tehdään OECD:n siemenjärjestelmien edellytysten mukaan ja näytteenotto ja analysointi tehdään ISTA:n (Kansainvälinen siementestausjärjestö) mukaan. Lajikkeiden suojaamisen osalta noudatetaan uusia kasvilajikkeita suojaavan kansainvälisen liiton (UPOV) sääntöjä.

Vuonna 2007 julkaistiin neuvoston päätelmät yhteisön lisäysaineistolainsäädännön uudistamiseksi. Yhteisön lisäysaineistoasetusehdotus julkaistiin toukokuussa 2013 osana SANCO-pakettia, johon kuuluivat myös ehdotukset eläinten terveydestä ja kasvinterveydestä sekä uudesta valvonta-asetuksesta. Lisäysaineistoehdotukseen oli koottu maatalouden-, puutarhan- ja metsänviljelyn osalta kaikki tärkeimmät direktiivit. Ehdotusta käsiteltiin neuvoston työryhmissä vuosina 2013 ja 2014. Vuonna 2014 Euroopan parlamentti hylkäsi ehdotuksen äänestyksellään. Jäsenmaat olisivat olleet vielä valmiita jatkamaan lainsäädäntötyötä uuden ehdotuksen pohjalta, johon olisi ryhmitelty asioita paremmin eri sektoreittain ja muutettu jäsenmaiden haluamaan suuntaan. Komissio veti kuitenkin lainsäädäntöehdotuksen pois työlistaltaan vuoden 2014 lopussa. Tämän jälkeen komissio on ilmoittanut, että lainsäädäntöä ei enää uudisteta nykyisen komission toimikaudella. Kasvien lisäysaineistot olivat myös mukana valvonta-asetuksen soveltamisalassa, mutta ne jätettiin myöhemmin pois valvonta-asetuksesta.

Kasvinterveysasetuksen uudistaminen vaikuttaa myös siemensectoriin, sillä uudessa asetuksessa on määritelty muu kuin unionikaranteenituhooja (ns. laatutuhooja). Useimmat tällä hetkellä lisäysaineistolainsäädännössä mainitut kasvintuhoojat tulevat olemaan jatkossa näitä säädeltyjä muita kuin unionikaranteenituhoojia, joille on asetettu raja-arvot direktiiveissä. Lisäksi komission kasvinterveysasetuksen mukaan lisäysaineistolainsäädäntöalan toimijat rekisteröidään jatkossa kasvinterveyslainsäädännön mukaiseen yhteiseen toimijarekisteriin. Uutena vaatimuksena tulee kasvipassivaatimus siemenille, joilla esiintyy säädeltyjä muita kuin unionikaranteenituhoojia. Aiemmin vain siemenperunasektorilla on ollut käytössä kasvipassit, jotka on yhdistetty vakuustodistuksiin.

Vaikka vanhat direktiivit ovat edelleen voimassa, on niiden jälkeen tehty myös uutta lainsäädäntöä, kuten mm. maatiaislajikkeiden ja harrastelajikkeiden sekä monimuotoisuuden ylläpitämiseksi tehtävien siemenseosten siementuotantoa koskevat komission direktiivit. Lajikeluetteloon hyväksymättömien lajikkeiden siementen markkinoinnista on annettu komission päätös. Lisäksi komissio on antanut viranomaisen hyväksymistä laboratorioista ja viranomaisen valvomasta näytteenotosta direktiivin vuonna 2004. Yhteisön direktiivejä on myös muutettu ja täydennetty monin paikoin.

Muu unionin lainsäädäntö

Geeniteknikalla muunnettua lajikkeen siementä saa tuottaa ja markkinoida vain, jos lajike on hyväksytty yhteisössä viljelykäyttöön joko muuntogeenisistä elintarvikkeista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1829/2003 tai geeniteknikkalain (377/1995) mukaisesti. Muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1830/2003 säätelee muuntogeenisten siementen, elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyyttä ja merkitsemistä. Lajike on hyväksyttävä lajikeluetteloon viljelykasvien yleisestä lajikeluettelosta annetun neuvoston direktiivin 2002/53/EY mukaisesti.

Vuonna 2015 hyväksyttiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/412 direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse jäsenvaltioiden mahdollisuudesta rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kieltää se alueellaan. Direktiivin mukaan jäsenmaat saavat itse päättää, sallivatko ne Euroopan unionissa hyväksytyjen muuntogeenisten kasvien viljelyn. Ainoata Euroopan unionissa hyväksyttyä kaupalliseen tarkoitukseen viljeltyä muuntogeenistä maissilajiketta (MON 810) ei kasvateta Suomessa. Yhteisön tasolla ei ole edelleenkään asetettu muuntogeenisille siementen merkinnöille kynnyksärajoja.

Kasvipatenttien ja kasvinjalostajanoikeuksien välisiä rajapintoja on selvitelty viime vuosina sen jälkeen, kun Euroopan patenttiviraston valituslautakunta teki myönteiset päätökset tomaattia ja parsakaalia koskevissa hakemuksissa. Hakemukset kohdistuivat biologisen jalostusprosessin lopputuotteeseen, jolle myönnettiin patentti. Asia on ollut esillä maatalousneuvostossa ja kilpailukykyneuvostossa. Komissio julkaisi asiasta tiedonannon, joissa todettiin, että bioteknologiadirektiivin säätämisen yhteydessä lainsäätäjän tarkoituksena oli sulkea patentoinnin ulkopuolelle tuotteet (kasvit/eläimet ja kasvien/eläinten osat), jotka ovat syntyneet olennaisesti biologisten prosessien kautta. Tilannetta selvitettiin muuttamalla Euroopan patenttiviraston sovellutussääntöjä ja lisäksi tarkastellaan mahdollista pakkolisensiointia.

Uusista kasvinjalostusmenetelmistä käydään Euroopan unionissa keskustelua siitä, kuuluvatko genomimuokkausmenetelmillä (genomieditointi, uudet jalostustekniikat, New Breeding Techniques, NBT's) muunnetut organismit geeniteknikkasääntelyn piiriin. Uusilla tekniikoilla voidaan muokata geenien osia siten, ettei vierasta DNA:ta siirry muokattuun organismiin. Tällöin muokattu organismi ei näyttäisi täyttävän Euroopan unionin lainsäädännössä annettua muuntogeenisen organismin määritelmää. Samanlaisia pistemutaatioita tapahtuu myös luonnossa, eikä jälkepäin ole mahdollista varmentaa, oliko kyseessä tekniikan käyttö vai spontaani mutaatio. Tällaisen tekniikan käyttöä ei voida käytännössä valvoa. Euroopan Unionin tuomioistuin antoi 25.7.2018 päätöksensä Ranskan ennakkoratkaisupyyntöön mutageneesitekniikoista. Päätöksen mukaan uudet mutageneesitekniikat kuuluvat EU:n geeniteknikkadirektiivin soveltamisalaan. Jäsenvaltioilla on oikeus kansallisesta säännellä myös perinteisiä mutageneesitekniikoita edellyttäen, että kansalliset säädökset eivät ole ristiriidassa EU:n lainsäädännön kanssa.

Kansallinen lainsäädäntö

Yhteisön lainsäädännön lisäksi on siemeniä ja siemenperunoita koskevaa kansallista lainsäädäntöä. Hukkakauralaki (185/2002) ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hukkakauran torjuntaa. Korkealaatuisen siemenperunan tuotantoaluetta koskeva laki (744/2016) turvaa korkealaatuisen siemenperunan tuotannon toimintaedellytykset ja siemenperunan tuotannon edellytykset koko maan tarpeisiin. Kasvinterveyslainsäädäntö koskee toimenpiteitä, joilla pyritään säilyttämään hyvä kasvinterveyden tila ja joihin kasvintuhoojien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi voidaan ryhtyä. Kasvinjalostajanoikeuslakia (1279/2009) sovelletaan kasvinjalostajan oikeuden suojaamiseen. Kasvinjalostajanoikeus voidaan myöntää kaikkien kasvitieteellisten sukujen ja lajien lajikkeisiin. Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (294/2015) koskee luonnonmukaisesti tuotettuja siemeniä. Lisäksi geenimuunneltujen siementen osalta geenitekniikkalain mukaan säädetään luvasta saattaa muuntogeenisiä siemeniä markkinoille.

1.1.2 Käytäntö

Siemenkauppalaan edellyttämästä siementen tarkastuksesta, valvonnasta ja sertifiointista vastaa nykyisin Elintarviketurvallisuusviraston siementarkastusyksikkö, joka sijaitsee Loimaalla. Siementen sertifiointiprosessi alkaa usein sopimuksen tekemisestä siemenpakkaamon kanssa, joka toimittaa viljelijälle kantasiemenen. Siemenviljelijän tulee huomioida tarvittavat esikasvivaatimukset, hukkakaurattomuusvaatimukset sekä muut siementuotannolle asetettavat vaatimukset. Siementuotantotiloille tehdään kasvukaudella viljelystarkastukset, joissa tarkastetaan lajikkeen oikeellisuus, eristysetäisyydet, esikasvit, viljelyksen tautitilanne, muut lajit viljelyksellä, rikkakasvit ja hukkakauran tilanne. Näytteenottaja ottaa kunnostetusta siemenerästä virallisen näytteen laboratoriotutkimuksia varten. Näyte otetaan kansainvälisen siementarkastusjärjestön (ISTA) sääntöjen mukaan.

Kantasiemeneksi käytettävästä siemenestä tehdään lisäksi kenttäkokeet Loimaalla ja niissä selvitetään kantasiemenen lajikeaitous. Hyväksytylle sertifioidulle siemenelle painetaan vakuustodistukset. Sertifiointiprosessiin kuuluu lisäksi viljelystarkastajien ja näytteenottajien koulutus, valtuutus ja valvonta. Myös uusille kasvilajikkeille suoritettava lajiketestausta liittyy siementarkastusprosessiin.

Siemenkaupan markkinavalvontaa tekevät elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset ja lisäksi valvontaa tekevät Elintarviketurvallisuusviraston omat tarkastajat. Viljelystarkastuksissa ja näytteenotossa käytetään Elintarviketurvallisuusviraston kouluttamia ja valtuuttamia tarkastajia.

Siementuotantoalat ovat viimeisten vuosien aikana vakiintuneet noin 36 000 hehtaariin. Siemenviljelijöitä on noin tuhat. Nurmisiemenen alat ovat olleet noin kolmanneksen kokonaisuudesta (9 000—10 000 hehtaaria). Sertifioidun siemenen käyttöaste on viljoilla pysynyt alhaisena keskimäärin noin 30 prosentin tienoilla. Karjankasvatusalueella, kuten Pohjois- ja Itä-Suomessa, sertifioidun viljansiemenen käyttöaste on korkeampi ja vastaavasti viljanviljelyalueella, kuten Etelä- ja Varsinais-Suomessa sekä Hämeessä, matala. Tilan omaa siementä kunnostetaan etenkin viljanviljelyalueella. Nurmisiemenen osalta sertifioidun siemenen käyttöaste on korkea, lähes 100 prosenttia. Siemenperunan tuotantoalat ovat olleet viimeisten vuosien ajan keskimäärin 1100 hehtaaria. Sertifioidun siemenperunan käyttöaste on ollut aiemmin 50—60 prosentin luokkaa, mutta perunantuotannon kansallisen tuen poistamisen jälkeen vuoden 2012 alusta lähtien sertifioidun siemenperunan käyttöaste on ollut alempi. Siementuotan-

toaloissa vaihtelua on ollut viime vuosina öljykasvien pinta-aloissa ja myös joidenkin erikoiskasvien pinta-aloissa.

Siemenalalle on ominaista jakaantuminen pääasiassa neljän toimijan kesken: Hankkija Oy, Lantmännen Agro Oy, Tilasiemen Oy ja Peltosiemen Oy. Maatilapakkaamot ovat liittyneet joko Peltosiemeneen tai Tilasiemeneen. Vastaavasti markkinat ovat jakautuneet eri lajike-edustajien mukaan. Lajike-edustajina on useita toimijoita, kuten Berner Oy, Boreal Kasvinjalostus Oy, Hankkija Oy, Raisioagro, Plantanova Oy, Lantmännen Agro Oy, S.G. Nieminen Oy, Syngenta, Tilasiemen Oy ja Yara Suomi Oy sekä perunapuolella Finnamyl Oy, Finnpom Oy, HZPC Kantaperuna Oy, Myllymäen Peruna Oy ja Suomen Siemenperunakeskus Oy.

1.2 Nykytilan arviointi

Siemeniä koskeva lainsäädäntö on jo hyvin vakiintunutta ja toimii pääasiallisesti hyvin. Siemenlainsäädännöllä pyritään takaamaan ammattimaisessa käytössä olevien siementen hyvä laatu meidän oloihimme soveltuvista lajikkeista. Nykyisin voimassa olevassa laissa on jo huomioitu Euroopan unioniin liittymisen tuomat muutokset. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla on toimeenpantu yhteisön direktiivit. Siemenala on hyvin tietoinen siemenkauppala- lain sekä maa- ja metsätalousministeriön siemenasetusten vaatimuksista. Elintarviketurvallisuusviraston valvontakäytännöt toimivat hyvin ja vakiintuneesti. Elintarviketurvallisuusvirasto on kehittänyt toimintaansa, joten asiakkailta on nyt mahdollisuus saada sähköisesti täytetty näyteenottopöytäkirja. Lisäksi toimijoille on annettu mahdollisuus tulostaa vakuustodistuksia etätulostuksena. Sähköistä asiointia kehitetään edelleen, ja myös valvontaa kehitetään etäostojen valvontaan.

Siemenkauppala- lain tavoitteena on ollut edistää korkealaatuista siementuotantoa ja tämä tavoite on edelleen tärkeä. Edelleen kuitenkin on sertifioitujen siementen käyttöasteen parantamisessa haasteita. Erityiskasvien osalta on haasteena saada riittävää siemensatoa, joten sertifioitujen siementen määrät eivät vastaa kysyntää.

Siemenkauppala- lain ongelmalliseksi alueeksi on koettu ankaran vastuun pykälä, jonka katsotaan kohtelevan eriarvoisesti suomalaisia toimijoita verrattuna muihin yhteisön siemenalan toimijoihin. Erityisesti vihannesten tuojille ja siemenperunasektorille ankaran vastuun vaatimukset voivat olla kohtuuttomia. Vihannesten tuojat eivät pysty takaamaan tuodun siemenen laatua, vaan ovat täysin riippuvaisia niistä tiedoista, jotka ulkomainen toimija on antanut. Mahdollisessa ongelmatilanteessa siementen tuojalla on kuitenkin täysi korvausvastuu. Siemenperunoissa osa taudeista on sekä siemen- että maalevintäisiä. Lisäksi esimerkiksi tyvimätä voi esiintyä tarkastushetkellä piilevänä eli oireettomana, joten siemenperunoiden mukana leviävien tautien tarkastaminen on usein ongelmallista. Siemenala onkin esittänyt, että ankaran vastuun pykälää tulisi joko muuttaa tai poistaa kokonaan.

Siemenlainsäädäntö antaa mahdollisuuden puuttua epäkohtiin ja laiminlyönteihin, vaikka sillä ei aina pystytä estämään harmaan siemenen kauppaa ja markkinointia.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi siemenlaki ja voimassa oleva siemenkauppala- laki ehdotetaan kumottavaksi. Lakia on ajantasaistettu ja määritelmässä on pyritty yhdenmukaisuuteen muiden lakien kanssa. Valvontaviranomaisena toimii Ruokavirasto ja maahantuonnin valvonnassa lisäksi Tulli. Ruokavirasto on uusi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle perustettava virasto, johon yhdistetään muun muassa Elintarviketurvallisuusviraston ja Maa- seutuviraston tehtävät (HE 8/2018). Uusi virasto aloittaa toimintansa vuoden 2019 alusta. Elin-

keino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo edelleen siementen markkinointia alueellaan. Ehdotuksessa huomioidaan muuttunut unionin lainsäädäntö, joten yksityisten laboratorioiden hyväksyntää, tutkimuksia ja valvontaa koskevat asiat ovat nyt uusina säännöksiä laissa. Kasvilajikkeiden testaamisesta ja viljelyarvokokeista on aiemmin säädetty vain asetuksella, mutta nyt niistä säädetään laissa. Pakkaamon hyväksynnän voimassaolo muutetaan nykyisestä viidestä vuodesta enintään kymmenen vuoden ajaksi. Tavoitteena on keventää hallinnollista taakkaa ja myös kohdentaa pakkaamotarkastuksia arvioidun riskin mukaan. Uutena hallinnollisena pakkokeinona ehdotetaan seuraamusmaksua. Muuttunut toimintaympäristö ja -tavat, kuten etämyynti ja niiden valvonta, sähköinen asiointi sekä miehittämättömien ilma-alusten käyttömahdollisuus valvonnassa on huomioitu ehdotuksessa.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Ehdotetussa esityksessä on uusia säännöksiä mm. laboratorioista ja niiden hyväksynnöistä sekä lajikkeiden testaamisesta ja viljelyarvokokeista. Näistä on aiemmin säädetty asetuksella. Suomessa ei ole yhtään yksityistä siemenlaboratoriota, joten sen osalta tilanne ei muutu. Pakkaamoluvat on aiemmin myönnetty viideksi vuodeksi kerrallaan, mutta nyt niiden voimassaoloaika ehdotetaan pidennettäväksi enintään kymmeneen vuoteen. Tämä keventää hallinnollista taakkaa ja vähentää Ruokaviraston tekemiä tarkastuksia, sillä osa tarkastuksista voidaan tehdä asiakirjatarkastuksina. Lisäksi tarkastukset kohdennetaan tarkemmin arvioidun riskin perusteella. Ehdotuksessa on huomioitu uudet käytännöt, joten myös muun muassa koneellisen allekirjoituksen mahdollisuus on kirjattu ehdotukseen. Varsinaisia uusia tehtäviä ei ehdotukseen tule.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Siemenkaupan valvonta kuuluu jatkossa Ruokavirastolle ja siementen maahantuonnin valvonnasta vastaavat Ruokavirasto ja Tulli. Nykyisen käytännön mukaisesti siementen markkinointia valvoo elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Kasvilajikkeiden hyväksymisestä kasvilajikeluetteloon päättää maa- ja metsätalousministeriön asettama kasvilajikelautakunta.

Ehdotus ei sisällä merkittäviä uusia viranomaistehtäviä eikä sillä ole johdettavissa merkittävää muutosta Ruokaviraston valvontatyön määrään. Pakkaamolupien voimassaoloajan pidentäminen ja tarkastusmäärien muuttaminen arvioidun riskin mukaiseksi todennäköisesti keventää viranomaisen työmäärää.

Uutena ehdotetun seuraamusmaksun määräisi Ruokavirasto ja sen täytäntöönpanosta vastaisi Oikeusrekisterikeskus. Tämän ei arvioida sisältävän merkittävää työpanosta Oikeusrekisterikeskukselle, koska seuraamusmaksujen määrän arvioidaan jäävän vähäiseksi. Joitakin tehtäviä, kuten esimerkiksi yksityisen laboratorion hyväksyminen on ollut aikaisemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa, mutta nyt tehtävästä säädetään ehdotetussa laissa. Yhtään laboratorion hyväksymishakemusta ei kuitenkaan ole tehty. Uudet säännökset sähköisestä asiointista ovat tarpeen vastaamaan nykyaikaista asiakaspalvelua ja osaltaan keventävät viranomaisen työmäärää.

Vaikka miehittämättömien ilma-alusten käyttö valvonnan apuna toisi pitkällä tähtäyksellä kustannussäästöjä paikan päällä tehtäviin valvontoihin käytettävän ajan lyhenemisenä sisältyy siihen myös kustannuksia aiheuttavia investointitarpeita. Tarkempi kustannusten arviointi on tällä hetkellä käytännössä mahdotonta, koska vielä ei ole kokonaisnäkemystä siitä, mitä kaikkea

prosessi tulee sisältämään. Ei ole myöskään aikaisempaa vertailupohjaa vastaavista vaatimuksista, joiden perusteella voitaisiin arvioida kustannusvaikutuksia.

Valvonnan on ollut vaikea puuttua etämyyntinä tapahtuvaan siementen markkinoille saattamiseen. Ehdotettu tunnistautumaton näytteenotto etämyynnissä mahdollistaa Ruokavirastolle näytteiden saamisen myös etämyynnissä liikkuvasta siemenestä, mutta varsinaisesta uudesta tehtävästä Ruokavirastolle ei ole kyse.

3.3 Yritysvaikutukset

Uusi siemenlaki mahdollistaa hyvin siemenalan yrittäjien mahdollisuuden menestyä ja kehittää edelleen omaa toimintaansa. Siemennäytteenotto ja siemenviljelystarkastukset on edelleen mahdollista tehdä yrityksen oman henkilökunnan toimesta, jolloin kustannukset alenevat ja joustavuus lisääntyy. Vakuustodistuksia voi tulostaa suoraan tai etätulostuksena pakkaamalla, mikä nopeuttaa toimitusta. Sähköinen asiointi laajenee jo käytössä olevasta sähköisesti täytetystä näytteenottopöytäkirjasta lähitulevaisuudessa edelleen päätöksiin ja muihin asiakirjoihin. Sähköinen asiointi palvelee tehokkaasti ja joustavasti asiakkaita.

Ehdotuksen mukaan on myös mahdollista perustaa tietyillä edellytyksillä yksityinen siemenlaboratorio. Pakkaamohyväksyntäkäytäntö kevenee, voimassaoloaika on mahdollista myöntää aina kymmeneksi vuodeksi kerrallaan ja viranomaisen arvioi tarkastuskäyntitarpeet riskiperusteisesti. Siemenvalvonnan riskiperusteisuus antaa toimijoille mahdollisuuden vaikuttaa omalla toiminnallaan tarkastusten määrään.

Siemenalan yrittäjien etu on, että tarkastamattoman siemenen markkinointi saadaan kuriin, joten uusi nopea rangaistuskeino eli seuraamusmaksu edesauttaa asiaa.

3.4 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole erityisiä ympäristövaikutuksia. Sertifioitujen siementen käyttö vähentää haitallisen vieraslajin, hukkakauran, leviämistä. Sertifioitujen hyvälaatuisten ja tarkastettujen siementen käytöllä saavutetaan parhaiten hyvä satotaso ja voidaan vähentää ympäristölle aiheutuvaa kuormitusta. Näin voidaan myös edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja hyödyntämistä.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmistelu maa- ja metsätalousministeriössä. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, Elintarviketurvallisuusvirasto, Huoltovarmuuskeskus, Liikenteen turvallisuusvirasto, Luonnonvarakeskus, Maaseutuvirasto, Oikeusrekisterikeskus, Tulli, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Geenitekniikan lautakunta, Perunantutkimuslaitos, Tullilaboratorio, Berner Oy, Boreal Kasvinjalostus Oy, Caraway Finland Oy, Finnamyl Oy, Finpom Oy, Finola Oy, Hankkija Oy, Hyötykasviyhdistys ry, HZPC Kantaperuna Oy, Lantmännen Agro Oy, Lapuan Peruna Oy, Luomuliitto ry, Maatiainen ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Ålands landskapsregering, Peltosiemen Oy, Plantanova Oy, ProAgria Keskusten Liitto, Purolan Kartano Oy, Puutarhaliike Helle Oy, Puutarhaliitto ry, Raisio Oyj, Riistasiemen Oy, Savon Siemen, Schetelig Oy, S.G. Nieminen Oy, Siemenkauppiainien yhdistys ry, Sokerijuurikkaan Tutkimussäätiö, Suomen Siemenperunakeskus Oy, Suomen Viljava Oy, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f., Syngenta Suomi, Tilasiemen Oy, Transfarm Oy, Vihervakka Oy, Yhdistyneet Luomutuottajat ry ja Ylistaron Maataloustarvike.

HE 172/2018 vp

Lausunnon antoivat liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenteen turvallisuusvirasto, Elintarviketurvallisuusvirasto, Luonnonvarakeskus, Maaseutuvirasto, Huoltovarmuuskeskus, Oikeusrekisterikeskus, Perunantutkimuslaitos, Biodynaaminen yhdistys – Biodynamiska föreningen ry, Boreal Kasvinjalostus Oy, Geeniteknikan lautakunta, Finnamyl Oy, Martti Kinnari, Lapuan Peruna Oy, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Luomuliitto ry, ProAgria keskusten liitto, Siemenkauppiaiden yhdistys ry, Suomen Siemenperunakeskus Oy ja Yhdistyneet Luomutuottajat ry.

Esityksen on yleisesti katsottu olevan tarpeellinen ja selkeyttävä.

Luonnonvarakeskus ja Perunantutkimuslaitos ovat kiinnittäneet huomiota viljelyarvokokeita järjestäviin tahoihin. Lisäksi ne ja Boreal Kasvinjalostus Oy, Perunantutkimuslaitos, ProAgria Keskusten Liitto ovat todenneet, että viljelyarvokokeet tulee tehdä kattavasti. Samalla näissä lausunnoissa sekä Siemenkauppiaiden yhdistyksen ry lausunnossa on pidetty tärkeänä, että kokeiden kustannukset ovat kohtuulliset.

Biodynaaminen yhdistys – Biodynamiska föreningen ry, Luomuliitto ry ja Yhdistyneet Luomutuottajat ry ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että on tärkeää turvata viljelijöille mahdollisuus saada käyttöönsä tuotantosuuntaan ja kasvuolosuhteisiin sopivien kasvien siementä. Lisäksi ne ovat tyytyväisiä siihen, että esityksessä on otettu huomioon vähäisten siemenmäärien tuottaminen.

Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että esitys sisältää miehittämättömien ilma-alusten käyttöä koskevia sääntöjä ja että tämä sääntely on päällekkäistä ilmailualan erityislainsäädännön sekä määräysten kanssa eikä siitä ole tarpeen säännellä tässä erikseen. Toimivalta miehittämättömän ilmailun sääntelyssä on siirtymässä näillä näkymin yhä kattavammin Euroopan unionille ja yksi keskeinen tavoite uudistuksessa on luoda jatkossa miehittämättömälle ilmailulle EU:n tasoinen lainsäädäntökehys.

Elintarviketurvallisuusvirasto ja useat muut lausunnon antajat kannattavat esitettyjä uusia toimenpiteitä, kuten seuraamusmaksua, nettisivujen sulkemista ja miehittämättömien ilma-alusten käytön mahdollistamista. Elintarviketurvallisuusvirasto on lisäksi esittänyt useita teknisiä korjauksia esitykseen. Elintarviketurvallisuusvirasto ja Oikeusrekisterikeskus ovat esittäneet, että sulkemismääräystä tulisi voida tehostaa uhkasakolla. Oikeusrekisterikeskus on lisäksi kiinnittänyt huomiota, että esityksessä ei ole arvioitu mitä vaikutuksia uudella täytäntöönpanotehtävällä on.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ry (MTK ry) toteaa ehdotetun siemenlaissa pääperiaatteiden säilyvän ennallaan nykyiseen siemenkauppalakiin verrattuna. Samalla ehdotukseen on tehty useita täsmennyksiä mm. määritelmiin ja muotoiltu nykyisiä pykälä uudelleen, vastaamaan paremmin nykyajan vaatimuksia. Mahdollisuus saattaa vähäisiä siemenmääriä markkinoille sertifioimattomana on hyvä asia ja voi antaa luomuviljelyyn uusia mahdollisuuksia. MTK ry pitää erityisen tärkeänä, että vahingonkorvausvelvollisuuteen sisältyy nykyisen lain mukaisesti ns. ankan vastuun periaate. Yksittäinen viljelijä on siemenkaupassa siemenen markkinoille saattavaa toimijaa heikompi osapuoli, joten käännetty näyttötaakka siemenlaissa on erittäin perusteltu jatkossakin.

Elintarviketurvallisuusvirasto, Siemenkauppiaitten yhdistys ry, Finnamyl Oy, Lapuan Peruna Oy, Martti Kinnari, ProAgria Keskusten liitto ja Suomen Siemenperunakeskus Oy puolestaan katsovat, että ankan vastuun vaatimuksesta tulisi luopua koska se on kohtuuton ja vääristää kilpailua.

Geenitekniikan lautakunta on kiinnittänyt huomiota EU-tuomioistuimen uuteen tuomioon (C-528/16), jossa todetaan uusien mutageneesintekniikoiden kuuluvan EU:n geenitekniikkadirektiivien soveltamisalaan. Lautakunta esitti, että tästä EU-tuomioistuimen päätöksen aiheutuvat toimenpidetarpeet tulisi huomioida esityksessä. Lisäksi lautakunta ehdottaa, että merkittäessä muuntogeenisen lajikkeen siemeniä kasvilajikeluetteloon tulisi esityksen ottaa huomioon muuntogeenisten lajikkeiden osittain erilainen käsittelysykli. Lautakunta toteaa lisäksi muun muassa, että viranomaisten välistä toimivallanjakoa, hallinnollisia seuraamuksia sekä valtuutetun tarkastajan tai näytteenottajan tehtäviä tulisi selkeyttää. Lautakunta piti ongelmallisena myös eräitä tiedoston ja tietojen pitämiseen tai säilyttämiseen liittyviä kohtia muuntogeenisten kasvien jäljitettävyyden osalta.

Esitystä on muokattu annettujen lausuntojen perusteella. Viranomaisten tehtäviä on muokattu maakuntauudistuksen viivästymisen vuoksi niin että, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset valvovat siementen markkinointia alueellaan kuten tähänkin asti. Miehitettyjen ilma-alusten käyttämistä koskevaa pykälää on muutettu ja yksityiskohtaisia perusteluja on selkeytetty niin, että niissä huomioidaan asianmukaisesti voimassa oleva sääntely. Lisäksi esityksessä on huomioitu tarkemmin myös muu siemenalaan vaikuttava voimassa oleva lainsäädäntö ja esitykseen on tehty teknisiä korjauksia.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksen valmistelun aikana hallintolainkäyttölain (586/1996) kumoamista koskevan lain käsittely (HE 29/2018 vp.) on kesken eduskunnassa. Hallintolainkäyttölakiin viitataan esityksen muutoksenhakua koskevassa 44 §:ssä. Uusi laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019 tai vuoden 2019 alkupuolella. Samoin nykyisen siemenkauppalain 24 §:n muutos koskien henkilötietojen käsittelyä on vireillä (HE 26/2018 vp.) eduskunnassa. Vastaava muutos sisältyy ehdotetun lain 32 §:ään. Mainittujen lakiehdotusten käsittelyssä toteutuvat mahdolliset muutokset, jotka vaikuttaisivat käsillä olevan esityksen sisältöön, tulisi huomioida tarvittaessa eduskuntakäsittelyn aikana.

Lisäksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön (HE 14/2018 vp.) eduskuntakäsittely on kesken. Tähän sisältyy myös siemenkauppalakia koskeva muutos, joka on tarkoitus poistaa edellä mainitusta lakipaketista eduskunta käsittelyn aikana. Ehdotettuun uuteen siemenlakiin tullaan tekemään maakuntauudistukseen liittyvät muutokset myöhemmässä vaiheessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Siemenlaki

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Tämän lain tavoitteena on ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hyvälaatuisen ja Suomen kasvuolosuhteisiin sopivien siementen tarjontaa ja käyttöä. Siemenet ovat tärkeä maa- ja puutarhatalouden tuotantopanos, joten sen hyvä laatu tulee turvata. Hyvälaatuiset siemenet täyttävät Euroopan unionin lainsäädännön edellytykset itävyyden, lajikeaitouden, puhtauden ja kasvintuhoojien osalta. Lisäksi siementen mukana annetaan oikeat tiedot siemenistä vakuustodistuksessa tai kasvipassissa, johon on yhdistetty vakuustodistus. Kasvintuotannossa voidaan vaikuttaa satomääriin ja tuotannon kannattavuuteen valitsemalla

oikea lajike oikealle kasvupaikalle. Sertifioitujen siementen käytöllä voidaan vähentää kasvin-suojeluaineiden käyttöä ja siten edistää maatalouden kestävää kehitystä.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän mukaan tätä lakia sovellettaisiin maatalous- ja puutarhakäytössä lisäysaineistona käytettäviin siemeniin, siementen tuotantoon, markkinoille saattamiseen, maahantuontiin ja maastavientiin. Lakia ei kuitenkaan sovellettaisi vähäisten siemenmäärien markkinoille saattamiseen loppukäyttäjille eikä vähäisten siemenmäärien tuontiin henkilökoh-taiseen käyttöön. Vähäisillä siemenmäärillä tarkoitettaisiin muiden kuin ammattimaisten toi-mijoiden tuottamia pieniä siemenmääriä loppukäyttäjille. Tällöin olisi kyse lähinnä harraste-toiminnasta, jossa tuotettavat siemenmäärät ovat hyvin vähäisiä. Vähäiset määrät tarkoittaisi- vat esimerkiksi 6 neliömetrin alan viljelyyn tarvittavaa määrää viljakasvien siemeniä tai esi-merkiksi kahden rivimetrin viljelyyn tarvittavia puutarhakasvien siemeniä. Vähäisten sie- menmäärien tuottaminen ammattimaisesti kuuluu lain soveltamisalaan. Vähäisten määrien ar- vioimisessa voidaan huomioida erityiskasveilla niiden siementen osuus markkinoilla, jolloin vähäisetkin määrät voivat olla markkinaosuuksilla merkittäviä ja kuulua lain soveltamisalaan. Vähäisten määrien arviointi on tapauskohtaista ja lajikohtaista.

Viljakasvien, öljy- ja kuitukasvien sekä vihanniskasvien siementen käyttäminen koristetarkoi- tuksiin olisi lain soveltamisalan ulkopuolella, sillä myös direktiiveissä on koristekäyttö jätetty ulkopuolelle näiden kasviryhmien osalta. Siementen käyttö elintarvikkeiksi ei myöskään kuulu tämän lain piiriin.

3 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Kasvinterveyden suojelemisesta annettu laki (702/2003) koskee toimenpiteitä, joilla pyritään säilyttämään hyvä kasvinterveyden tila ja joihin kasvintu- hoojien torjumiseksi ja leviämisen estämiseksi voidaan ryhtyä. Laki luonnonmukaisen tuotan- non valvonnasta (294/2015) edellyttää, että luonnonmukaisessa tuotannossa viljelijän tulee käyttää luonnonmukaisesti tuotettuja siemeniä aina, kun niitä on saatavilla. Lisäksi luonnon- mukaisesti tuotettuja siemeniä koskee eräitä muita vaatimuksia, esimerkiksi muuntogeenisten organismien (GMO) ja niiden johdannaisten käyttö on kielletty.

4 §. *Määritelmät.* Pykälässä määritellään tärkeimmät lain termit. Määritelmien mukaan sie- menillä tarkoitettaisiin maatalous- ja puutarhatuotannossa lisäysaineistona käytettäviä sie- meniä ja siemenperunoita.

Sertifioituilla siemenillä tarkoitettaisiin viljelystarkastettua, viranomaisen tarkastamia sie- meniä, joka täyttää sekä kansallisen että Euroopan unionin vaatimukset. Sertifioitujen siemen- ten pakkaukseen kiinnitetään vakuustodistus ja/tai kasvipassi, joka on Euroopan parlamentin ja neuvoston kasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä annetun asetuksen (EU) 2016/2031 78 artiklan mukainen vaatimus, jäljempänä kasvinterveysasetus. Vakuustodistus ja/tai kasvipassi kiinnitetään joko viranomaisen valvonnassa tai viranomaisen toimesta. Sie- menviljelyksen tarkastus ja näytteenotto sekä analysointi tehdään kansainvälisten menetelmien mukaan tai niiden puuttuessa Ruokaviraston hyväksymän kansallisen menetelmän mukaan.

Uutena määritelmänä on standardisiementen määritelmä, jolla tarkoitetaan tarkastettua ja di- rektiivien mukaiset laatuvaatimukset täyttävää, riittävän lajikepuhdasta ja tunnistettavaa vi- hanniskasvien siemeniä.

Markkinoinnin sijaan käytettäisiin nyt markkinoille saattamista, jolla tarkoitettaisiin siementen hallussa pitämistä myyntiä varten ja lisäksi myytäväksi tarjoamista tai muita siirtoja joko il- maiseksi tai korvausta vastaan. Määritelmä käsittäisi myös myynnin, jakelun ja muut siirto- muodot. Määritelmää on yhdenmukaistettu muun lainsäädännön kanssa ja määritelmä käsittää myös etämyynnin.

Vakuustodistuksella tarkoitettaisiin määritelmän mukaan lipuketta, joka painetaan siemenerän sertifiointin jälkeen ja se kiinnitetään siemenpakkaukseen tai se voidaan myös painaa lähtemättömästi suoraan pakkaukseen. Vakuustodistuksesta selviää kaikki tärkeimmät siementen tiedot, kuten lajike, siemensukupuoli, itävyys ja puhtaustiedot. Vakuustodistuksen sijaan käytettäisiin yhdistettyä kasvipassia ja vakuustodistusta, mikäli siemenissä saattaa esiintyä säädelty muu kuin unionikaranteenituhooja, joille on asetettu raja-arvot unionin lainsäädännössä.

Pakkaamotoimintaa voitaisiin edelleen harjoittaa Ruokaviraston hyväksymissä pakkaamoissa. Hyväksytyt pakkaamot saavat valmistaa ja tarkastuttaa sertifioitavia ja hyväksyttäviä siemeniä.

Maahantuonnin, maastaviennin ja geeniteknikalla muunnettujen siementen määritelmät vastaavat voimassaolevan lain määritelmiä.

Aiemmin käytetyn elinkeinonharjoittajan sijaan käytettäisiin toimijaa, jolla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti tuottaa, pakkaa, markkinoi, maahantuo tai vie unionin ulkopuolelle siemeniä. Määritelmä on yhdenmukaistettu muun lainsäädännön kanssa.

2 luku Siementen markkinoille saattaminen

5 §. Siementen sertifiointi ja markkinoille saattaminen. Vain lajikeluettelon hyväksytyjen lajikkeiden siemeniä saa saattaa markkinoille. Lajikkeiden tulee olla hyväksytyjä Ruokaviraston ylläpitämään kansalliseen kasvilajikeluettelon (Suomen Kasvilajiketiedotteeseen) tai Euroopan yhteisön viljelykasvilajien yleiseen lajikeluettelon. Tämä säännös vastaa voimassaolevan lain 7 §:n 1 momentin 1 kohtaa.

Voimassa olevan lain sertifiointipykälä on muotoiltu uudelleen ja sertifiointimattomana markkinoitavista poikkeuksista on tehty uusi 12 §. Edelleen vain sertifioituja siemeniä tai vihanneskasvien standardisiemeniä voi saattaa markkinoille lisäysaineistona käytettäväksi. Sertifioitujen siementen laatuluokat ovat esiperussiemen, perussiemen ja sertifioitu siemen. Näille kaikille on asetuksilla säädetty tarkemmin laatuominaisuudet, jotka niiden tulee täyttää. Kanta-siemenenä voidaan käyttää esiperussiementä, perussiementä ja sertifioidun siemenen ensimmäistä sukupolvea. Nämä edellytykset vastaavat Euroopan unionin siemendirektiivien vaatimuksia.

Lisäksi voidaan saattaa vihanneskasvien standardisiemeniä markkinoille. Pääosa vihannesten siemenistä markkinoidaan standardisiemeninä, joka on Euroopan unionin lainsäädännön vaatimusten mukaista riittävän lajikepuhdasta ja tunnistettavaa siementä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin edelleen antaa tarkemmat säännökset sertifioitujen siementen lajikeaitoutta, lajikepuhtautta, itävyyttä, siementen terveyttä, tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista. Vastaavasti standardisiementen osalta voidaan antaa tarkemmat säännökset lajikeaitouden, tunnistettavuuden, puhtauden, terveyden ja itävyyden osalta.

6 §. Lajikkeen testaaminen ja viljelyarvokokeet. Lakiin ehdotetaan uutena pykälänä säännöksiä lajikkeen testaamista ja viljelyarvokokeista. Näistä on aiemmin säädetty asetuksella. Lajikkeen erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden testaamisesta (DUS-testit) vastaisi Ruokavirasto Yhteisön kasvilajikeviraston (CPVO) tai uusien lajikkeiden suojaavan kansainvälisen liiton (UPOV) lajiketestaussuhteiden mukaisesti. Ruokavirasto voi myös nykykäytännön mukaisesti tarvittaessa teettää DUS-testit muualla yhteisössä testaukseen hyväksytyissä laitoksissa. Maa-

talouskasvilajien viljelyarvokokeista vastaisi Luonnonvarakeskus (LUKE). Sokerijuuriikkaan viljelyarvokokeita toteuttaisi edelleen Sokerijuuriikkaan tutkimuslaitos. Hakijan tulisi Ruokaviraston hakemuksella hakea lajikkeita DUS-testeihin tai pyytää ruokavirastoa järjestämään DUS-testaus jossakin toisessa yhteisön maassa. Viljelyarvokokeisiin lajikkeet haetaan LUKE:n antaman ohjeistuksen mukaan. Ehdotuksen mukaan toimija maksaa DUS-testien kustannuksia Ruokaviraston näistä suoritteista perimän maksun mukaisesti tai ulkomaisen tutkimuslaitoksen taksan mukaan. Vastaavasti LUKE perii viljelyarvokokeista maksuja toimijoilta. Sokerijuuriikkaan lajikekokeista on vastannut sokerijuuriikkaan tutkimuskeskus eikä käytäntöä ole tarkoitus muuttaa. Perunan lajikekoetointi on ollut hyvin vähäistä, mutta tarvittaessa myös perunalajikkeille on tehty viljelyarvokokeita. Tällöin Perunantutkimuslaitoksella on ollut merkittävä rooli kokeiden toteuttajana. Lajikkeiden viljelyarvokokeissa selvitetään uusien lajikkeiden viljelyvarmuutta, satoa ja laatua. Lajikkeet, jotka tuovat parannusta olemassa olevaan lajikevalikoimaan voidaan hyväksyä lajikeluetteluun. Lajikkeiden viljelyarvokokeet on tehtävä luotettavasti ja niin laajasti eri puolilla maata, että lajien viljelyvarmuus eri olosuhteissa tulee huomioitua. Testausverkon olisi katettava laajasti erilaisia alueita aina pohjoisinta Suomea myöten. Nurmikkolajikkeiden viljelyarvo selvitetään yhteispohjoismaisilla kokeilla, joiden koordinoinnista vastaa Norwegian Institute of Bioeconomy Research.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat edellytykset lajikkeiden erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden testaamisesta sekä viljelyarvokokeiden tekemisestä.

7 §. Kasvilajikelautakunta. Ehdotuksen mukaan kasvilajikelautakunta päättäisi edelleen lajikkeiden hyväksymisestä kasvilajikeluetteluun ja lajikkeen hyväksymisen peruuttamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö asettaisi kasvilajikelautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kasvilajikelautakunnan kokoonpanon tulisi voimassa olevan lain mukaisesti edustaa kokoonpanoltaan riittävää asiantuntemusta. Lautakunnassa tulisi esimerkiksi olla teollisuuden, viljelijöiden, siemenalan ja neuvonnan edustajia

8 §. Kasvilajikeluettelo. Kasvilajikeluettelosta on säädetty viljelykasvilajien yleisestä lajikeluettelosta annetussa neuvoston direktiivissä 2002/53/EY. Sen mukaan, jokaisen jäsenvaltion on laadittava yksi tai useampi luettelo. Nykyisen käytännön mukaan Ruokavirasto ylläpitää ja julkaisee kansallista kasvilajikeluettelo, Suomen Kasvilajiketiedotetta, vähintään vuosittain. Kasvilajikeluetteluun voitaisiin hyväksyä direktiivin 2002/53/EY mukaan lajike, joka täyttää erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden vaatimukset (DUS-testit) ja lajikkeella on direktiivin edellyttämä viljelyarvo. Alkuperäiskasvilajikkeilta ei edellytettäisi viljelyarvokokeita, sen sijaan niiden hyväksymisen edellytyksenä olisi tärkeimpänä kriteerinä niiden arvo geenivarojen säilyttämisen kannalta. Lajikeluettelosta poistetut lajikkeet eivät siten välttämättä tule hyväksytyiksi alkuperäiskasvilajikkeiksi, jos niillä ei ole erityistä merkitystä geenivarojen säilyttämisen kannalta. Lajikkeen hyväksyntä olisi voimassa kuten nykyäänkin hyväksymisvuotta seuraavan kymmenennen kalenterivuoden loppuun. Tämän jälkeen lajikkeen hyväksyntää voitaisiin hakea uusittavaksi. Hakemus hyväksynnän uudistamisesta on tehtävä viimeistään kaksi vuotta ennen hyväksynnän voimassaoloajan päättymistä. Lajikkeen hyväksyntä voidaan uusua, mikäli lajike on laajasti viljelyssä ja lajike on edelleen erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen. Alkuperäiskasvilajikkeiden hyväksyntä olisi voimassa toistaiseksi. Kansalliseen kasvilajikeluetteluun hyväksytyt lajikkeet ilmoitetaan Euroopan unionin lajikeluetteluun.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin edelleen antaa tarkemmat säännökset kasvilajikeluetteluun hyväksymisen edellytyksistä, lajikkeen ylläpidosta, lajikeluetteluun hyväksymisen menettelystä, kasvilajikeluettelon julkaisemisesta ja ylläpidosta.

9 §. Lajikkeen hyväksymisen peruuttaminen. Ehdotuksen mukaan kasvilajikelautakunnan on peruutettava hyväksyntä, jos Ruokaviraston tutkimuksin osoitetaan, että erottavuuden, yhtenäisyyden ja pysyvyyden edellytykset eivät enää täyty. Lajikkeen vastuutaho voisi myös pyytää lajikkeen poistamista kasvilajikeluettelosta. Tämän jälkeen lajiketta voitaisiin myöhemmin hakea kahden vuoden määräajan jälkeen uudelleen lajikeluetteluun alkuperäiskasvilajikkeena, jos kyse on vanhasta lajikkeesta, jolla on selkeästi merkitystä geenivarojen suojelun kannalta. Jos lajikkeella on edelleen laajalti merkitystä viljelyssä ja lajikkeesta vastaava henkilö ei halua ylläpitää lajiketta, niin uusi henkilö tai oikeushenkilö voisi ylläpitää lajiketta ja se säilyisi edelleen kasvilajikeluettelossa, mikäli lajikkeen hyväksymisen muut edellytykset täyttyisivät. Kasvilajikelautakunta päättää täyttyvätkö lajikkeen uudelleenhyväksynnän edellytykset.

Lisäksi kasvilajikelautakunta voi peruuttaa lajikkeen hyväksymisen, jos lajikkeen hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty. Lajikkeen hyväksymismenettelyn aikana, lajikkeen DUS-testien tai viljelyarvokokeiden aikana annetut väärät tiedot voisivat myös johtaa lajikkeen hyväksymisen peruuttamiseen. Mikäli hyväksytyä lajiketta ei ylläpidetä ylläpitosäännösten mukaan, voitaisiin hyväksyntä myös peruuttaa. Tällöin lajikkeesta ei ole esimerkiksi olemassa itävää siementä tai siemen ei ole lajikepuhdasta tai tunnistettavaa.

10 §. Muuntogeenisen lajikkeen siemenet. Pykälää on tarkennettu lisäämällä edellytys siitä, että muuntogeenisen lajikkeen siemeniä saa markkinoida vain, jos lajike on hyväksytty lajikeluetteluun ehdotetun lain 8 § mukaisesti. Lisäksi edelleen on voimassa se, että lajikkeen siemeniä saa tuottaa ja markkinoida vain, jos lajike on hyväksytty yhteisössä viljelykäyttöön joko Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 1829/2003 tai geenitekniikkalain (377/1995) mukaisesti. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 1830/2003 säätelee muuntogeenisten siementen, elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyyttä ja merkitsemistä. Muuntogeeninen lajike voisi olla lajikeluettelossa 8 §:ssä ehdotetun ajan tai enintään niin kauan kuin hyväksyntä viljelykäyttöön on voimassa.

Vuonna 2015 hyväksyttiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/412, jonka mukaan jäsenmaat saavat itse päättää, sallivatko ne Euroopan unionissa hyväksytyjen muuntogeenisten kasvien viljelyn. Hallituksen esitys laiksi muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittamisesta on annettu eduskunnalle (HE 114/2018 vp) ja sen on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki, jolla kansallisesti toimeenpannaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2015/412.

Ainoa Euroopan unionissa hyväksytty kaupalliseen tarkoitukseen viljelty muuntogeeninen maissilajike (MON 810) ei kasva Suomessa. Euroopan unionin tasolla ei ole edelleenkään asetettu muuntogeenisille siementen merkinnöille kynnyksarvoja.

11 §. Pakkaaminen ja merkitseminen. Säännöksen mukaan Ruokavirasto valvoisi edelleen siementen pakkaamista. Sertifioituja siemeniä voidaan markkinoida pakkauksissa, jotka on suljettu viranomaisen hyväksymällä tavalla. Pakkaukset tulee sulkea siten, ettei pakkauksia voi avata ja uudelleen sulkea jälkiä jättämättä. Edelleen säilyisi mahdollisuus yksittäistapauksissa sallia siementen toimittaminen pakkaamattomana loppukäyttäjälle.

Voimassa olevan lain mukaisesti siemenistä tulee pykälän 2 momentin mukaisesti antaa tarvittavat tiedot käyttäjälle. Markkinoille saatettavissa siemenissä on siten oltava vakuustodistus, joka kiinnitetään siemenpakkaukseen tai vaihtoehtoisesti painetaan suoraan pakkaukseen. Vakuustodistuksessa on oltava vähintään varmentavan viranomaisen nimi ja jäsenvaltio, virallinen sarjanumero erän viitenumero, pakkauksen sulkemiskuukausi- ja vuosi, virallisen näytteen ottoajankohta, laji, lajike ja siemenluokka. Vakuustodistuksessa voi lisäksi olla muita tarvittavia tietoja, kuten siementen käsittelytiedot. Uuden kasvinterveysasetuksen 83 artiklan mukaan

kasvipassi on yhdistettävä tarvittaessa vakuustodistukseen, tällöin kasvipassi sisältää myös vakuustodistuksen tiedot. Yhdistäminen koskee niitä lajeja, joille on asetettu kynnsarvot säädeltyjen muiden kuin unionin karanteenituhoojien osalta. Vakuustodistuksen tai kasvipassin avulla markkinoitavat siemenerät ovat jäljitettävissä.

Edelleen säilyisi mahdollisuus markkinoida siemeniä ennakkovakuudella. Ennakkovakuudella toimitettujen siementen lopullinen itävyys on vielä varmistamatta, mutta muut siementen laatumääritykset on jo tehty.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä pakkaamisesta, kauppaerän koosta, pakkausten ja siemenerien merkitsemisestä, ostajalle annettavista tiedoista ja niiden julkaisemisesta, ennakkotietojen käyttöehdoista sekä pakkaamattomien siementen ja sen tietojen toimitamisesta lopulliselle käyttäjälle voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

12 §. Erityiset säännökset. Sertifioimattomia siemeniä saisi kuitenkin 4 §:stä poiketen saattaa markkinoille pieniä määriä tieteellisiin tarkoituksiin tai jalostukseen tarkoitettuja siemeniä ja lisäksi nurmi- ja rehukasvien sekä öljy- ja kuitukasvien tuotantoon tarkoitettua lajikkeettomia kaupallisia siemeniä. Täytöntöönpanosäännöistä, joiden nojalla jäsenvaltiot voivat antaa luvan saattaa markkinoille sellaisten lajikkeiden siemeniä, joista on tehty viljelykasvilajien tai vihanneislajien kansalliseen lajikeluetteloon lisäämistä koskeva hakemus annetun komission päätöksen 842/2004/EY mukaan voidaan jo lajikeluettelohakemusvaiheessa saattaa markkinoille siemeniä tietyin edellytyksin. Lisäksi siementen raakaeriä, jotka toimitetaan kunnostustoimintaa ja pakkaamista varten saisi saattaa markkinoille. Huoltovarmuuskeskus varastoi osan viljan siemenistä lajikkeellisena, joten tarvittaessa on oltava mahdollisuus poikkeustilanteissa lajikkeellisten siementen markkinoille saattamiseen.

Maatiaislajikkeiden hyväksymistä ja siementuotantoa koskevia direktiivejä ovat komission direktiivi 2008/62/EY tietyistä poikkeuksista sellaisten viljelykasvien maatiaislantojen ja –lajikkeiden hyväksymiseksi, jotka ovat luonnostaan sopeutuneet paikallisiin ja alueellisiin olosuhteisiin ja joita uhkaa geneettinen köyhtyminen, sekä kyseisten maatiaislantojen ja –lajikkeiden siementen ja siemenperunoiden pitämiseksi kaupan, joka käsittää maatalouslajien alkuperäiskasvien rekisteröinnin ja siementuotannon sekä komission direktiivi 2009/145/EY sellaisten maatiaislantojen ja –lajikkeiden, joita on perinteisesti kasvatettu erityisissä paikallisissa ja alueellisissa olosuhteissa ja joita uhkaa geneettinen köyhtyminen, sekä lajikkeiden, joilla ei ole varsinaista merkitystä kaupallisen viljelytuotannon kannalta, mutta jotka on kehitetty erityisiä kasvuolosuhteita varten, hyväksymisen ja siementen kaupan pitämisestä tehtävistä poikkeuksista, jonka soveltamisalaan kuuluvat vihannesten vanhojen lajikkeiden hyväksyminen ja siementuotanto sekä vähämerkityksisten vihanneslajikkeiden hyväksyminen sekä niiden siementuotanto. Komission direktiivin 2010/60/EU tietyistä poikkeuksista ympäristön säilyttämiseen tarkoitettujen rehukasvien siemenseosten pitämisestä kaupan mukaan voidaan markkinoida monimuotoisuutta säilyttäviä siemenseoksia alkuperäisen luonnon säilyttämiseksi. Alkuperäislajikkeista vain osa rekisteröidään direktiivien mukaisesti lajikeluetteloon eikä kaikista rekisteröidyistä lajikkeista tuoteta siementä. Rekisteröinnin ulkopuolelle jäävistä lajikkeista saatetaan tuottaa vähäisiä määriä siementä, joita saatetaan markkinoille hyvin vähäisiä määriä. On tärkeää sallia geenivarojen ylläpitämiseksi ja niiden kestävä käytön edistämiseksi vanhojen maatiaislajikkeiden vähäisten siemenmäärien markkinoille saattaminen sertifioimattomana.

Sertifioimattomia siemeniä saisi luovuttaa tiukasti säännellyssä sopimusviljelyssä, jos siemenet eivät poistu tuotantoketjusta. Tällöin siementen tulee kuitenkin säilyä tuotantorenkassa eikä sitä saa vapaasti markkinoida eli siemenet ovat niin sanotussa suljetussa kierrossa. Tällainen tilanne on jo tärkeä sperunan tuotannossa. Sokerijuurikkaan ja kuminan tuotanto voitai-

siin myös käsittää tällaiseksi tiukasti säädellyksi sopimustuotannoksi. Sopimustuotannossa olevien siementen on oltava hukkakaurasta vapaata ja täytettävä kasvinterveyslain edellytykset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sertifioiduttomien siementen markkinoille saattamisesta, lajikeaitoutusta, lajikepuhtautta, vähimmäisitävyyttä, siementen terveyttä, tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista sekä tiukasti säännellyn sopimustuotannon tarkemmista edellytyksistä.

3 luku Toiminnan harjoittaminen

13 §. Pakkaamon hyväksyminen. Pakkaamotoiminta on ollut luvanvaraista jo nykyisessä laissa. Siementen pakkaaminen on tärkeä osa siementen markkinoille saattamista. Siementen laadun, merkintöjen ja jäljitettävyyden takaamiseksi pakkaamalla olisi oltava hyväksyntä harjoittaa toimintaansa. Pakkaamohyväksyntää tulisi hakea Ruokavirastolta ennen toiminnan aloittamista. Ehdotuksen mukaan Ruokavirasto tarkastaa pakkaamon toiminnan edellytykset. Pakkaamohyväksynnän edellytyksenä olisi, kuten nykyisessäkin laissa, asianmukaiset tilat, laitteet, varusteet ja toiminnan edellyttämä ammattitaitoinen henkilökunta. Pakkaamohyväksynnän saamisen edellytyksenä on, että pakkaamo antaa Ruokavirastolle mahdollisuuden tehdä katselmus tiloissaan.

Pakkaamohyväksyntä voidaan myöntää enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan Ruokaviraston arvioimaan riskiin perustuen nykyisen viiden vuoden sijaan. Näin kevennettäisiin hallinnollista taakkaa, mikä aiheutuu uusien hyväksyntöjen hakemisesta ja tarkastuksista. Hyväksyntä on mahdollista myöntää tarvittaessa lyhyemmäksi ajaksi. Pakkaamohyväksynnän voimassaoloaikaa voitaisiin jatkaa, mikäli Ruokaviraston tarkastuksen jälkeen voidaan todeta hyväksynnän edellytysten täyttyvän. Hakijan tulee hakea uudelleenhyväksyntää kirjallisesti Ruokavirastolta. Pakkaamojen uudelleenhyväksyntä tehtäisiin riskiperusteisesti joko asiakirjatarkastuksella tai tarkemmalla tarkastuksella, mikäli toiminnassa on ollut puutteita. Tarvittaessa tarkastuksessa voitaisiin käyttää hyväksi pakkaamojen laatujärjestelmiä. Pakkaamon tulisi edelleen ilmoittaa toiminnassa tapahtuneista merkittävistä muutoksista, esimerkiksi toiminnan laajentamisesta ja toiminnan lopettamisesta.

Jo toiminnassa olevia pakkaamoja tarkastettaisiin joko asiakirjatarkastuksilla tai tarkemmilla katselmuksilla riskiperusteisesti. Kaikissa pakkaamoissa tehtäisiin kuitenkin vähintään yksi katselmus pakkaamohyväksynnän voimassaoloaikana. Nykyiset pakkaamot, jotka on hyväksytty viiden vuoden ajaksi, siirtyisivät siirtymäsäännöksellä uuteen pakkaamohyväksyntäjärjestelmään, kun niiden luvat vanhenevat vuosien 2022 ja 2023 aikana.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset pakkaamohyväksynnän hakemisesta, hyväksymisestä ja pakkaamohyväksynnän jatkamisesta.

14 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälän mukaan ilmoitusvelvollisuus koskee siementen markkinoille saattajaa, siementen maahantuoja ja maastaviejää. Edellä mainituilta toimijoilta edellytettäisiin kirjallista ilmoitusvelvollisuutta siementen kauppaan liittyvän toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassa tapahtuvista olennaisista muutoksista. Pykälä vastaa sisällöllisesti voimassaolevan lain pykälää.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

15 §. *Velvollisuus tiedoston pitämiseen.* Voimassa olevan lain mukainen velvollisuus tiedoston pitoon valvontaa varten säilyisi edelleen. Hyväksytyjen pakkaamojen ja 14 §:n mukaisten ilmoitusvelvollisten toimijoiden tulee pitää toiminnastaan tiedostoa. Ehdotetun pykälän mukaan tietoja tulee säilyttää kuuden vuoden ajan tiedon tallentamisesta. Ehdotettu pidempi säilytysaika on tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa jälkepäin tutkitaan petollista toimintaa ja jäljitetään myytyjä kauppaeria.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset tiedoston pitämisestä, sisällöstä ja järjestämisestä. Tiedoston tulisi olla kauppaeräkohtainen ja siinä tulisi olla mm. tietoja myyjästä, ostopäivästä, kauppaerän numerosta, painosta, ostajan yhteystiedot ja toimituspäivät. Pakkaamojen tulisi säilyttää osana tiedostoa siementen raakaeria koskevat viljelytarkastuspäätökset ja vastaanottotodistukset.

16 §. *Vahingonkorvausvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siementen kunnostajan ja pakkaajan sekä sen, joka on tuonut siemenen Suomeen, vahingonkorvausvelvollisuudesta. Tuojalla tarkoitettaisiin sekä maahantuojaa, joka tuo siemeniä Euroopan unionin sisämarkkinoiden ulkopuolelta, että sitä, joka tuo siemeniä maahan toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta. Korvausvelvollisuus syntyisi, jos siemenet eivät täytä Euroopan unionin siemenlainsäädännössä taikka tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia. Korvausvelvollisuus syntyisi ammattikäytössä, eli silloin, kun siemeniä käytetään elinkeinoliiketoiminnassa. Korvaukseen olisi 1 momentin mukaan oikeutettu vain loppukäyttäjä, eli se joka kylvää siemenet.

Vahingonkorvausvastuu säilytettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti tuottamuksesta riippumattomana, eli sen syntymiseksi ei vaadittaisi tahallisuutta tai huolimattomuutta korvausvelvollisen puolelta, mutta siitä voisi vapautua tiettyjen edellytysten vallitessa. Tuottamuksesta riippumaton vastuulla on pyritty selkeyttämään vastuusuhteita siementen tuotantoketjussa. Siementen kunnostajan, pakkaajan ja tuojan vastuu koskisi vain lopulliselle käyttäjälle siemeniä luovuttavaa tai myyvää toimijaa. Näin ollen vastuu ei koskisi esimerkiksi kunnostajien välisiä toimituksia eikä kunnostamiseen tai pakkaamiseen osallistumattomia ketjun toimijoita (jälleenmyyjät ja muut vastaavat ammatinharjoittajat). Kyseisten toimijoiden kärsimä vahinko tulisi korvattavaksi kauppalaain (355/1987) mukaan kuten muussakin liiketoiminnassa. Vahinkojen korvaaminen olisi tällöin sovitavissa elinkeinonharjoittajan sopimusvapauden puitteissa, jolloin myös sopimusosapuolet voisivat halutessaan ottaa sopimukseen maininnan ankaran vastuun säännöksen soveltamisesta sopimussuhteessa. Myöskään jäljempänä kuvattava pakottavuutta koskeva säännös ei tällöin tulisi sellaisenaan velvoittaviksi. Kuluttajakaupassa vahinko tulisi korvattavaksi tuotevastuulain (694/1990) säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin sanamuoto pysyisi voimassaolevan säännöksen mukaisena. Momentin mukaan vahingonkorvausvelvollisuutta ei olisi, vaikka siemenissä olisi virhe, jos korvausvelvollinen voi saattaa todennäköiseksi, ettei siemenissä ollut vahingon aiheuttanutta virhettä hänen laskiessaan siemenet markkinoille. Vastuun syntyminen presumoitaisiin samoin kuin tuottamuksesta riippumattoman vastuun tapauksessa, mutta korvausvelvollinen voisi välttää korvausvelvollisuuden tietyissä tapauksissa. Välttääkseen vastuun korvausvelvollisen tulisi osoittaa, että siemenissä ei ole ollut korvausvelvollisuuden aiheuttanutta virhettä silloin kun hän laski siemenet markkinoille. Virheen poissaolosta ei edellyttäisi täyttä varmuutta, mutta sen tulisi olla tehdyn selvityksen valossa todennäköistä. Esimerkiksi sertifioidut siemenet, joiden laadun ja aitouden viranomaisen on varmentanut, voisi olla yksi indikaattorina siitä, ettei siemenissä ole ollut virhettä. Säännöksessä sovellettaisiin vahingonkorvauslainsäädännöstä yleisesti noudatetusta poiketen käännettyä näyttötaakkaa, eli siementen kunnostaja, pakkaajan tai tuoja joutuisi osoittamaan virheen puuttumisen välttääkseen korvausvastuun.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kuluutukseen tarkoitettulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutuneelle vahingon korvaamisesta. Mainitut vahingot korvattaisiin tuotevastuulain mukaan.

Pykälän uuden 3 momentin mukaan korvausvelvollisuudesta ei voisi etukäteen poiketa sopimuksella vahingonkärsijän vahingoksi, eli myyjä ja ostaja eivät voisi sopia ostajan vahingoksi etukäteisellä sopimuksella, ettei säännöstä noudateta. Pakottavuuden taustalla on säännöksen perusajatus heikomman osapuolen suojaamisesta, joka ei toteudu, jos vastuu voidaan etukäteen välttää sopimuksin. Pakottavuuden merkitys korostuu varsinkin tilanteissa, joissa sopimuspuolet olisivat epätasa-arvoisia, eikä toisella osapuolella olisi toimintansa jatkamiseksi muuta mahdollisuutta kuin suostua sopimukseen. Kyseessä voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa myyjä vaatii sopimuksen syntymisen edellytyksenä lain säännöksestä poikkeavaa sopimusehtoa vastuunsa rajoittamiseksi.

Toisaalta pakottava lainsäädäntö saattaa johtaa tilanteisiin, missä siemeniä myyvä osapuoli arvioi teoreettisen riskinsä niin suureksi, ettei myynti ole kannattavaa. Pykälän 3 momentissa kuvattu säännöksen pakottavuus on ollut tulkinnallisesti olemassa jo voimassaolevan lain mukaan, mutta se ei ole ilmennyt selkeästi säännöksestä. Pakottavuus on selkeyden vuoksi kirjoitettu nyt näkyville.

17 §. *Kansallisesti tärkeiden peltokasvilajien siemenhuollon turvaaminen.* Voimassaolevan lain mukaan edelleen voitaisiin tärkeiden peltokasvilajien siemenhuollon turvaamiseksi maksaa kasvinjalostusyritykselle huoltovarmuusrahaston varoista lajikkeiden jalostustyöstä ja kantasiementuotannosta. Korvausta maksettaisiin vain taloudellisesti kannattamattomien lajien lajikkeiden jalostamiseen ja jalostustyöstä, joka tehdään Suomessa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa edelleen säännökset korvaukseen oikeuttavista kasvilajeista sekä muista korvauserusteista.

4 luku Laboratoriot

18 §. *Tutkimuslaboratoriot.* Pykälässä vahvistettaisiin Ruokaviraston laboratorio tutkimuslaboratorioksi, joka vastaa ehdotetun lain mukaisista näytteiden käsittelystä ja tutkimisesta. Lisäksi näytteet voidaan käsitellä ja tutkia Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa tai toisen Euroopan unionin jäsenvaltion hyväksymässä laboratoriossa. Ruokaviraston siemenlaboratorio on kansainvälisen siementarkastusjärjestön ISTA:n (International Seed Testing Association) akkreditoima laboratorio numero FI01. Akkreditoinnin pätevyysalue kattaa siementen näyteenoton ja tutkimukset.

19 §. *Yksityisen laboratorion hyväksyminen.* Yksityisen laboratorion hyväksyminen on aiemmin ollut maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa, mutta nyt siitä säädettäisiin lain tasolla. Ehdotetun pykälän mukaan Ruokavirasto voisi hyväksyä hakemuksesta yksityisen laboratorion tekemään siemennäytteistä tutkimuksia. Yksityinen laboratorio voisi olla joko riippumaton laboratorio tai siemenyhtiölle kuuluva laboratorio. Se, että siemenyhtiölle kuuluva laboratorio saisi tutkia vain omien siemeneriensä näytteitä perustuu neuvoston direktiiviin 2004/117/EY. Hakemuksessaan laboratorion tulee yksityiskohtaisesti selvittää, mitä lajeja on tarkoitus tarkastaa ja mitä analyysejä laboratorio tekisi. Lisäksi tulisi ilmoittaa tarvittavat tiedot ammattitaitoisesta henkilöstöstä sekä teknisestä valmiudesta. Ruokaviraston vastuulla on huolehtia riittävän koulutuksen järjestämisestä laboratorion henkilöstölle.

20 §. *Yksityisen laboratorion suorittamat tutkimukset.* Ehdotetun pykälän mukaan yksityisen laboratorion tulee tarkastaa näytteet kansainvälisten menetelmien mukaan tai mikäli kansainvälisiä menetelmiä ei ole olemassa, niin tällöin käytettäisiin kansallisia menetelmiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yksityisen laboratorion tulee noudattaa ISTA:n menetelmiä tai Ruokaviraston hyväksymiä kansallisia menetelmiä. Laboratoriota koskisi myös velvollisuus tiedoston ylläpitämiseen vastaanottamistaan näytteistä.

21 §. *Yksityisen laboratorion valvonta.* Ehdotetun uuden pykälän mukaan Ruokavirasto valvoisi, että laboratorion toiminta täyttää siemenlain mukaiset vaatimukset. Pykälässä säädettäisiin, että Ruokaviraston tulee saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Ruokavirasto tarkastaisi laboratorion toimintaa arvioimansa riskin perusteella. Tarkastukseen kuuluisi laboratorion henkilöstön pätevyyden ja myös esimerkiksi vertailunäytekoekokeiden valvonta. Laboratorion teknisen valmiuden tulisi myös vastata Ruokaviraston edellyttämää tasoa.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokaviraston tulee tutkia vähintään viisi prosenttia yksityisen laboratorion sertifiointia varten tutkimista näytteistä. Tämä on neuvoston direktiivin 2004/117/EY direktiivien 66/401/ETY, 66/402/ETY, 2002/54/EY, 2002/55/EY ja 2002/57/EY muuttamisesta virallisesti valvottujen tarkastusten ja kolmansissa maissa tuotettujen siementen vastaavuuden osalta mukainen vaatimus.

5 luku Viranomaiset

22 §. *Yleinen ohjaus ja suunnittelu.* Pykälä vastaa pääosin voimassaolevan lain säännöstä. Sitä on tarkennettu, joten nyt valvonnan sijaan maa- ja metsätalousministeriö vastaisi ehdotettavan lain yleisestä ohjauksesta ja suunnittelusta. Maa- ja metsätalousministeriö tulohajaa Ruokavirastoa, mutta varsinaisesta tämän lain mukaisesta valvonnasta vastaisi Ruokavirasto.

23 §. *Valvontaviranomaiset ja sertifiointiviranomainen.* Ehdotetun pykälän mukaan lain mukaisesta valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaisi Ruokavirasto. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä valvonnassa on siementen markkinoinnin valvonta. Siementen maahantuontia valvoo Ruokaviraston ohella Tulli.

Sertifiointiviranomaisena toimii Ruokavirasto. Ehdotus vastaa sisällöllisesti nykyistä käytäntöä.

24 §. *Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat.* Pykälässä ehdotetaan, että Ruokavirasto käyttäisi valvonnassaan apuna valtuutettuja tarkastajia ja näytteenottajia. Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat voisivat olla myös siemenliikkeen palveluksessa olevia. Tällöin siemenliikkeiden näytteenottajat voivat ottaa näytteitä vain pakkaamonsa pakkaamista eristä. Tämä mahdollisuus käyttää siemenliikkeiden palveluksessa olevia tarkastajia ja näytteenottajia tulee neuvoston direktiivistä 2004/117/EY. Ruokavirasto vastaisi edelleen tarkastajien ja näytteenottajien koulutuksesta ja siitä, että tarkastajilla on riittävä ammattitaito ja asiantuntemus tehtävien hoitamiseen.

Pykälän 2 momenttiin on lisätty mahdollisuus siihen, että Ruokavirasto voi perua valtuutuksen, jos tarkastaja tai näytteenottaja ei toimi Ruokaviraston ehtojen mukaan tai rikkoo tehtävään liittyviä velvoitteita. Tarvittaessa valtuutetun tarkastajan ja näytteenottajan olisi esitettävä kirjallinen selvitys valtuutuksestaan toimijalle.

Tarkastaja ja näytteenottaja olisivat rikosoikeudellisessa virkavastuussa siemenlain mukaisia tarkastustehtäviä suorittaessaan. Mahdollisesta vahingonkorvauksesta säädettäisiin vahingonkorvauslaissa (412/1974).

6 luku Tarkastukset ja valvonta

25 §. Valvontasuunnitelma ja valvonnan tulosten julkaiseminen. Ehdotuksen mukaan Ruokaviraston on laadittava suunnitelma valvonnan järjestämisestä ja valvontakertomus suoritetuista valvonnoista. Valvontasuunnitelma on jo nyt osana Ruokaviraston laatimaa elintarvikeketjun monivuotista valvontasuunnitelmaa ja kertomus valvonnan tuloksista osana Ruokaviraston laatimaa raporttia elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman toteutumisesta. Tulosten julkaiseminen lisää toiminnan avoimuutta ja tehostaa valvontaa. Julkaistavat tulokset ovat yleensä tilastotyyppisiä tietoja esimerkiksi valvonnan piirissä olevista siemenalan toimijoista, siemenistä, näytemääristä, kielletyistä eristä, tuontieristä sekä tutkimustuloksista.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että Ruokaviraston tulee tiettyjen edellytysten täytyessä voida julkaista tai asettaa saataville tiedot, jotka koskevat yksittäisten toimijoiden virallisen valvonnan tuloksia. Ruokaviraston tulee tilanteen kiireellisyys huomioon ottaen varata toimijalle tilaisuus tulla kuulluksi ja sen tulee ottaa huomioon toimijan esittämät asialliset huomautukset. Nykyisin siementen markkinoille saattaminen voi tapahtua monella tapaa ja erityisesti etämyynnin välityksellä tapahtuva kauppa on lisännyt suosiotaan. Perinteisillä valvonnan keinoilla on tietyissä tapauksissa ollut vaikeaa puuttua niin sanottuun nettikauppaan ja siinä liikuvien siementen laatuun sekä siemenistä annettaviin tietoihin. Ruokaviraston tehtäviin kuuluu varmistaa korkealaatuinen kasvintuotanto. Ehdotetussa laissa on tarkoitus tehostaa myös tätä valvontaa muun muassa mahdollistamalla jäljempänä 29 §:ssä tunnistautumaton näytteenotto etämyynnissä. Jos Ruokavirasto ei muilla valvontakeinoilla pysty vaikuttamaan siementen markkinointiin, on perusteltua tietyissä tapauksissa toimijoiden ja yleisen edun nimissä julkaista yksittäistä toimijaa koskevia virallisen valvonnan tuloksia.

26 §. Tarkastusoikeus. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädetään valvontaviranomaisen sekä valtuutetun tarkastajan ja näytteenottajan tarkastusoikeuksista.

Valvonta edellyttää, että tarkastuksen toimittajalla on oikeus päästä niihin tiloihin, joissa toimintaa harjoitetaan. Pykälän 2 momentin mukaan kotirauhan suoja koskisi kaikenlaisia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja, joissa tarkastuksen voisi tehdä vain viranomaisen. Tällaisissa tiloissa tarkastus saadaan toimittaa vain, jos tarkastuksen toimittaminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi. Kotirauhan piiriin eivät kuuluisi esimerkiksi tilan piha-piiri tai varasto- ja tuotantorakennukset.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

27 §. Tiedonsaantioikeus. Ehdotetun pykälän mukaan valvontaviranomaisella, valtuutetulla tarkastajalla ja näytteenottajalla olisi oikeus saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja valtion ja kunnan viranomaisilta, julkista tehtävää hoitavalta sekä toimijoilta ja henkilöiltä, joita tämän lain velvoitteet koskevat. Tiedonsaantioikeus olisi rajattu valvontaa varten tarpeellisiin tietoihin ja asiakirjoihin, jotka toimijan olisi pyydettyä annettava viranomaisille ja valtuutetuille tarkastajille. Tiedonsaantioikeus ulottuisi myös salassa pidettäviin tietoihin.

Valvontaviranomaisilla olisi oikeus saada toimijoilta tietoja, jotka ovat tarpeellisia siemenlain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisessa. Viranomaisen tietojensaantioikeus voi liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitettu tieto-

sisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että jos tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 46/2016 vp).

Jos tällöin on kyse henkilötiedoista, tulee henkilötietojen käsittelyn peruste suoraan luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2016/679 6 artiklan 1 kohdan d ja f alakohdasta. Mainitut säännökset liittyvät myös henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittamiseen ja niiden voidaan katsoa olevan asetuksen 86 artiklan salliman liikkumavaran mukaisia.

28 §. *Ulkomaiset tarkastajat.* Pykälän mukaan myös Euroopan unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettulla tarkastajilla olisi samat tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet kuin Suomen viranomaisilla.

29 §. *Tunnistautumaton näytteen tilaaminen etämyynnissä.* Etämyynnissä kuluttaja ja myyjä eivät ole samaan aikaan paikalla. Viime vuosina useisiin säädöksiin on tullut etämyyntiä koskevia lisäyksiä. Esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille edellyttää, että etämyynnissä myynnissä olevista elintarvikkeista on annettava asetuksessa pakollisiksi katsottavat tiedot lukuun ottamatta päi-väys- ja erämerkintöjä.

Pykälässä ehdotetaan, että valvontaviranomainen voi tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjottavista siemenistä. Toimijan tulisi saada tieto siitä, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Etämyynnin merkitys siemenkaupassa on lisääntynyt. Samalla aiempaa useammin on olemassa tarve saada virallista valvontaa varten näytteitä etämyynnissä myytävistä siemenistä, jotta viranomaiset voivat tarkistaa muun muassa siementen aitouden ja pakkausmerkinnät. Viranomaisilla käytännössä esiintynyt vaikeuksia näytteiden saamisessa. Valvonnan parantamiseksi viranomaisen olisi voitava tehdä tilauksia tunnistamattomana (ns. haamuasiointi). Tunnistamattomuus on tärkeää, jotta internetsivustoilta voidaan nähdä samat tiedot kuin mitkä kuluttaja näkee. Sivustolla tarjottava tieto voi olla viranomaisen tietokoneella asioitaessa erilaista kuin asioitaessa esimerkiksi henkilökohtaisella koneella. On myös mahdollista, että verkko-ostokset eivät onnistu viraston koneella, mutta yksityistä tietokonetta käytettäessä ostamisessa ei ole ongelmia.

Käytettäessä viranomaisverkon ulkopuolista valvontakoneetta yhteyttä ei oteta Ruokaviraston verkon kautta, vaan yhteys otetaan esimerkiksi matkapuhelimen kautta. Tällöin valvontakoneen ip-osoite, eli internetin protokollaosoite, ei ole yhdistettävissä ja jäljitettävissä Ruokavirastoon. Valvontakoneella yritetään etsiä tietoa tuotteista ja vastuullisesta tahosta sekä dokumentoida todisteet. Kaikki muu työ, tehdään varsinaisella viranomaiskoneella. Valvontakoneessa on erityisiä ohjelmia verkkosivujen tallentamiseen. Etämyynnin valvonta on haastavaa ja aikaa vievää. Kun vastuullinen taho on tunnistettu, voi valvonta tapahtua kuten muidenkin myyntiä harjoittavien toimijoiden valvonta.

30 §. *Miehittämättömän ilma-aluksen käyttäminen valvonnassa.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valvonnan apuna voitaisiin käyttää miehittämättömiä ilma-aluksia ennalta asetetun kuvaussuunnitelman ja paikkatiedon perusteella valvonnassa lain voimaantulosta alkaen. Tavoitteena on mahdollistaa uusien keinojen käyttäminen asioiden todentamiseksi siemenvalvonnassa.

Ilma-aluksen käyttöoikeus valvonnassa olisi pääsääntöisesti virkavastuulla toimivalla viranomaisella. Pykälän 2 momentin mukaan ilma-aluksen käytöstä valvonnassa on ilmoitettava ennakkoon valvonnasta ilmoittamisen yhteydessä tai viimeistään valvontatilanteessa.

Miehittämätöntä ilmailua koskeva sääntely sisältyy ilmailulakiin (864/2014). Kun miehittämätöntä ilma-alusta käytetään lentotyöhön, sovelletaan ilmailulain lisäksi ilmailumääräystä OPS M1-32 kauko-ohjatun ilma-aluksen ja lennokin lennättämisestä. Ilmailua koskevassa lainsäädännössä on huomioitu niin muu ilmailua ja liikennettä koskeva sääntely sekä yleinen lainsäädäntö, kuten yksityisyyden suoja, kotirauha sekä liikkumis- ja oleskelurajoitukset. Miehittämättömästä ilmailusta ollaan lisäksi parhaillaan valmistelemassa Euroopan unionin lainsäädäntöä, jonka keskeisenä tavoitteena on luoda miehittämättömälle ilmailulle Euroopan unionin tasoinen lainsäädäntökehys.

31 §. *Palveluntarjoaja.* Ruokavirastolla olisi oikeus siirtää miehittämättömällä ilma-aluksella suoritettava valvontatehtävä ulkopuoliselle palveluntarjoajalle. Lisäksi palveluntarjoajan tulee noudattaa ilma-aluksella suoritettavaa valvontaa suorittaessaan mitä 30 §:n 2 momentissa on säädetty ilmoitusvelvollisuudesta. Palveluntarjoaja ei saa analysoida tuloksia vaan suoritettua miehittämättömällä ilma-aluksella suoritettua valvonnan tulokset on toimitettava Ruokavirastolle lopullista päätöksentekoa varten.

Lisäksi pykälän 2 momentin mukaan ulkopuoliselta palveluntarjoajalta edellytetään valvonnan hoitamisen edellyttämät tekniset, ammatilliset ja toiminnalliset valmiudet.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto voi perua palveluntarjoajalle siirtämänsä miehittämättömällä ilma-aluksella suoritettavan valvontatehtävän, jos palveluntarjoaja rikkoo tehtävään liittyviä vaatimuksia tai edellytyksiä taikka muulla tavalla olennaisesti rikkoo tehtävään liittyviä velvoitteita.

32§. *Valvontarekisteri.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että Ruokavirasto pitää valvontaa varten valtakunnallista valvontarekisteriä. Valvontarekisterin perustiedot Ruokavirasto saisi toimijoiden ilmoitusvelvollisuuden, pakkaamojen ja yksityisten laboratoriorien hyväksymisen kautta.

Perustuslain 10 §:n 1 momenttiin sisältyvien henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten huomioon ottamiseksi ehdotetaan pykälään otettavaksi valvontarekistereiden tietosisältöä ja tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset, joista tulee säätää lain tasolla.

Pykälän 2 momentissa luetellaan ne tiedot, jotka valvontarekisteriin merkittäisiin 13 §:n mukaan hyväksytyistä pakkaamoista, 14 §:n mukaan ilmoittautuneista toimijoista ja 19 §:n mukaan hyväksytyistä laboratorioista.

Pykälän 3 momentin mukaan toimintansa lopettaneen toimijan tai yksityisen laboratorion tiedot poistettaisiin rekisteristä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija tai yksityinen laboratorio on ilmoittanut Ruokavirastolle lopettamisesta tai toiminta on loppunut. Kolmen vuoden säilytysaika on tarpeellinen jäljitettävyyden varmistamiseksi.

Pykälän 4 momentin mukaan rekisteri olisi osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettua tietojärjestelmää.

Valvontarekisteriä voidaan pitää henkilörekisterinä. Henkilötietojen osalta pykälän 5 momentissa ehdotetaan viitattavaksi henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön. Tietojen luovuttamisen osalta viitataan julkisuuslainsäädäntöön.

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2016/679 (tietosuoja-asetus) 18 artiklan 1 kohdan mukaan rekisteröity voi vaatia henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista, jos hän kiistää henkilötietojen paikansapitävyiden.

Ehdotettu säännös, joiden mukaan henkilötietojen käsittelyyn ei sovellettaisi tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa, tarkoittaa, ettei henkilötietojen käsittelyä näissä tapauksissa rajoitettaisi tietosuoja-asetuksen tarkoittamalla tavalla. Rekisteröity voisi siis edelleen tehdä mainittuja 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja väitteitä ja rekisterinpitäjä olisi velvollinen ratkaisemaan asiat hallintolain (434/2003) mukaan. Siltä osin kuin rekisteröity katsoo, että hänen henkilötietojensa käsittely on lainvastaista, tämä voi joko saattaa asian vireille tietosuoja-asetuksen 77 artiklan mukaisesti (ts. valitus valvontaviranomaiselle) tai vaihtoehtoisesti rekisteröity voi saattaa hallintolain nojalla vireille vaatimuksen siitä, että lainvastainen henkilötietojen käsittely on lopetettava. Viimeksi mainitussa tilanteessa rekisterinpitäjän on ratkaistava asia hallintolain menettelysäännöksiä noudattaen.

Kuten edellä on jo todettu, nimenomaan hallintolain säännökset jo toteuttavat ja edistävät hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lisäksi voidaan rekisteröidyn oikeusturvan osalta todeta, että edellä mainituissa tapauksissa rekisteröity voi käyttää muita tietosuoja-asetuksen III luvussa (rekisteröidyn oikeudet) ja VIII luvussa (oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset) säädettyjä oikeuksiaan. Tästä syystä esityksessä katsotaan, että ehdotetussa lainsäädännössä tulisi säätää poikkeuksista tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtiin, siltä osin kuin kyse on henkilötietojen käsittelystä, joka liittyy toimintaan, johon sovelletaan hallinnon yleislakeja.

33 §. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen. Valvonnassa saadut tiedot ovat salassa pidettäviä siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Valvonnassa tietoja saisi luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaisille rikosten selvittämiseksi. Lisäksi tietoja saisi luovuttaa tämän lain 23 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisen tehtävien suorittamista varten sekä verohallinnolle sen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 46/2016 vp).

Ehdotetussa pykälässä on säännökset muista tahoista joille ja tarkoituksesta johon myös henkilötietoja voidaan luovuttaa. Henkilötietojen käsittelyn peruste tulee tällöin suoraan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan d ja f alakohdasta. Mainitut säännökset liittyvät myös henkilötietojen suojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittamiseen ja niiden voidaan katsoa olevan tietosuoja-asetuksen 86 artiklan salliman liikkumavaran mukaisia.

34 §. Perittävät maksut. Tämän lain mukaisista toimenpiteistä määrätään maksut siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

7 luku Hallinnolliset pakkokeinot

35 §. Seuraamusmaksu. Toimijoiden rikkomusten seuraamuksista säädetään nykyisen siemenkauppalain 29 §:ssä (markkinointikielto), 30 §:ssä (hävittämis- ja maastavientimääräys) ja 31 §:ssä (uhkasakko ja teettäminen). Lisäksi toimija voidaan tietyin edellytyksin tuomita nykyisen siemenkauppalain 34 §:n mukaisesti siemenkaupparikkomuksesta sakkoon. Säännöksissä ei säädetä muista seuraamuksista, joten esimerkiksi varoitusta ei voida antaa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan voitaisiin rikkomusten seuraamuksena käyttää uutta hallinnollista seuraamusmaksua. Seuraamusmaksun Ruokavirasto voisi määrätä silloin, jos huomautus tai varoitus olisi liian lievä ja muu laissa säädetty seuraamus liian ankara seuraamus rikkomuksesta. Seuraamusmaksun suuruudeksi ehdotetaan hieman suurempaa maksua kuin kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) mukainen laiminlyöntimaksu, eli vähintään 500 ja enintään 5 000 euroa. Tämä on tarpeen, koska esimerkiksi markkinoille saatettavien siemenerien arvot voivat vaihdella huomattavasti lajista tai lajikkeesta riippuen.

Pykälän 1 momentissa yksilöidään, minkä velvollisuuden rikkomisesta seuraamusmaksu voitaisiin määrätä. Siementen markkinoille saattamisesta kyse olisi 5, 12, 36 ja 37 §:n säännöksistä, joissa säädetään siementen sertifiointista ja markkinoille saattamisesta, lajikkeelle annettusta markkinointirajoituksesta sekä siemeniä koskevista erityisistä säännöksistä. Muunto-geenisen lajikkeen siementen tuottamisesta tai markkinoinnista kyse olisi 10 §:n tai sen nojalla annetuista säännöksistä. Siementen pakkaamisesta ja pakkaamotoiminnassa kyse olisi vastaavista 11 tai 13 §:n säännöksistä sekä siemenerien merkitsemisessä olisi kyse 11 §:n tai sen nojalla annetuista säännöksistä. Toimijan ilmoitusvelvollisuudessa olisi kyse 14 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä siitä huolimatta, että Ruokavirasto on toistuvasti kehottanut ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseen. Tiedoston pitämisen osalta olisi kyse 15 §:n ja sen nojalla annettujen säännöksistä. Laboratoriotoiminnassa olisi kyse 19—21 §:ssä tai niiden nojalla annettujen säännöksistä.

Pykälän 2 momentin mukaan seuraamusmaksu määrättäisiin maksettavaksi valtiolle ja sen suuruutta arvioitaessa olisi otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin. Maksu voitaisiin jättää määräämättä ja antaa sen sijasta huomautus tai määrätä maksu maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos menettelyä voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista menettelyn laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Osa seuraamusmaksun määräämiseen liittyvistä rikkomuksista on luonteeltaan laiminlyöntejä. Jos esimerkiksi toimija ei ole ilmoittanut Ruokavirastolle toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta tai siinä tapahtuneista muutoksista, kyse ei juuri koskaan ole varsinaisesti tahallisesta teosta, vaan eriaisteisesta huolimattomuudesta.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Tämä niin sanottu *ne bis in idem* -kielto sisältyy myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 7 kohtaan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklaan. Kiellon katsotaan sisältyvän myös Suomen perustuslain yksilön oikeusturvaa koskevan 21 §:n 2 momentin säännökseen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeista, jotka on lailla turvattava. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä kiellon soveltamisala ei rajoitu vain varsinaisiin rikos-

oikeudellista rangaistusta koskeviin tuomioihin, vaan se ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin.

Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että seuraamusmaksua ei saisi määrätä luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, samasta teosta ei toisaalta saisi tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Lainsäädännössä ei ole yleistä vanhenemissäännöstä rikkomuksille, joista voidaan määrätä seuraamusmaksu. Pykälän 4 momentin mukaan seuraamusmaksua ei saisi määrätä, jos teosta on kulunut yli kuusi kuukautta. Maksun täytäntöönpanosta säädettäisiin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaisi siten Oikeusrekisterikeskus. Ehdotuksessa esitetään tämän johdosta mainitun lain muuttamista. Sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa ei säädetä saatavien vanhentumisesta. Tämän vuoksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin myös siitä, että seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kulluttua seuraamusmaksun määräämispäivästä. Säännös vastaisi rikoslaissa säädettyä sakon vanhentumissäännöstä. Seuraamusmaksusta ei perittäisi korkoa.

36 §. Kielto saattaa markkinoille siemeniä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten mahdollisuuksista kieltojen asettamiseen silloin, kun tarkastettu tai muuten valvonnan piiriin kuuluva siemenerä ei vastaa lainsäädännön vaatimuksia tai sitä epäillään sellaiseksi. Kielto saattaa markkinoille siemeniä olisi yleensä tarkoitettu koskemaan tietyn siemenerän markkinointia, mutta se tulee voida säännöstenvastaisten siemenerien toteamisen perusteella ulottaa tarvittaessa koskemaan laajemminkin säännöstenvastaisen siementavaran markkinointia. Pykälän sisältö vastaisi pääosin voimassa olevaa lakia.

37 §. Lajikkeen siemenen markkinoille saattamista koskevat rajoitukset. Ehdotetun pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi rajoittaa lajikkeen markkinoille saattamista, mikäli lajikkeen viljelystä saattaisi aiheutua vahinkoa ihmisille, eläimille tai kasvien terveyden kannalta vahinkoa muiden lajien tai lajikkeiden viljelylle. Lajikkeiden lisäksi tämä koskisi lajikkeettomia siemeniä. Vastaava säännös on voimassaolevassa laissa. Muuntogeenisten siementen osalta on huomioitava myös geenitekniikkalain säännökset.

38 §. Hävittämis- ja maastavientimääräys. Pykälän mukaan tilanteessa, jossa siemenille on asetettu markkinointikielto tai lajikkeelle on asetettu markkinointirajoitus, Ruokavirasto voisi hyväksyä siemenet käytettäväksi muuhun tarkoitukseen tai määrätä siemenet hävitettäväksi tai vietäväksi maasta ellei muussa laissa toisin säädetä. Toimija vastaisi siementen käsittely-, hävittämis- tai vientimääräyksestä aiheutuneista kustannuksista. Päätökseen tulisi lisäksi voida liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä. Muuntogeenisten siementen osalta on huomioitava myös geenitekniikkalain säännökset.

39 §. Internetsivuston sulkeminen. Pykälässä ehdotetaan, että Ruokavirasto voisi määrätä toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston suljettavaksi, jos niiden välityksellä markkinoille saatettavat siemenet ei täytä säädettyjä vaatimuksia tai siemenistä sivustolla annetut tiedot ovat sellaiset, että ne johdattavat lopullisen käyttäjän harhaan. Ruokavirasto voi saada tarvittavia tietoja esimerkiksi myytäväksi tarjottavasta siemenistä edellä 29 §:ssä tarkoitettulla tunnistautumattomalla näytteenotolla etämyynnissä. Määräys sivuston sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi.

Pykälän 2 momentin mukaa Ruokavirasto voi ryhtyä tilanteessa, jossa markkinoille saatetut siemenet eivät täytä vaatimuksia tai siemenistä annetut tiedot ovat totuuden vastaisia tai oleel-

lisesti harhaanjohtavia, edellä 36 §:ssä säädettyihin siementen markkinoille saattamista koskevan kiellon mukaisesti toimenpiteisiin.

40 §. Uhkakko ja teettäminen. Ruokavirasto voi tehostaa 36 §:ssä tarkoitettua kieltoa, 38 §:ssä tarkoitettua hävittämistä tai maastavientiä koskevaa määräystä taikka 39 §:ssä tarkoitettua internetsivuston sulkemista koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

41 §. Laboratorion hyväksynnän peruuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto voisi peruuttaa laboratorion hyväksymisen, jos laboratorio ei enää täytä hyväksymiselle asetettuja vaatimuksia, tai muita tämän lain ja sen nojalla annettuja vaatimuksia eikä laboratorio ole korjannut puutteita kohtuullisessa määräajassa.

Jos laboratorion toiminnassa havaittu puute on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden, Ruokavirasto voisi 2 momentin mukaisesti peruuttaa hyväksymisen jo puutteen korjaamiseksi vaatimaksi kohtuulliseksi määräajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokaviraston on peruutettava hyväksytyt laboratorion hyväksyntä, jos laboratorio sitä pyytää tai jos laboratorio lopettaa toiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty.

42 §. Pakkaamon hyväksynnän peruuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto voisi peruuttaa pakkaamon hyväksymisen, jos pakkaamo ei enää täytä hyväksymiselle asetettuja vaatimuksia tai muita tämän lain ja sen nojalla annettuja vaatimuksia eikä pakkaamo ole korjannut puutteita kohtuullisessa määräajassa.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokaviraston on peruutettava pakkaamon hyväksyntä, jos pakkaamo sitä pyytää tai jos pakkaamo lopettaa pakkaamotoiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty.

8 luku Erinäiset säännökset

43§. Koneellinen allekirjoitus. Pykälässä momentissa ehdotetaan, että automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty päätös sekä asian käsittelyyn liittyvät asiakirjat voitaisiin allekirjoittaa koneellisesti. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 20 §:n 2 momentin mukaan hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen. Koneellisen allekirjoituksen käyttäminen on yksinkertaisempi menettely kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu asiakirjan sähköinen allekirjoittaminen, minkä vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös asiasta.

44 §. Muutoksenhaku. Pykälä vastaa voimassa olevan siemenkauppalain 32 §:ää. Hallintolainkäyttölain 7 §:n mukaan pääsääntönä on, että valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan hallinto-oikeuteen.

45 §. Täytäntöönpano. Pykälässä säädettäisiin, että viranomainen voisi päätöksessään määrätä, että sen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

46 §. Rangaistussäännös. Pykälä sisältäisi ehdotetun lain rikkomista koskevat rangaistussäännökset. Teon rangaistavuus siemenlakirikkomuksena ehdotetaan kuten nykyisessäkin laissa kytkettäväksi tahallisuuteen tai törkeään huolimattomuuteen. Säännökset vastaavat keskeisiltä

osin voimassa olevan siemenkauppalain 34 §:ää. Rangaistussäännöstä on kuitenkin eräiltä osin täydennetty vastaamaan ehdotettua lakia.

Ilmoituksen rikkomuksen saattamisesta syyteharkintaan tekee aina Ruokavirasto. Ruokavirasto voi myös päättää pykälän 2 momentin mukaan olla tekemättä ilmoitusta siemenrikkomuksesta, jos rikkomus on kokonaisuutena olosuhteisiin nähden ilmeisen vähäinen.

47 §. Poliisin virka-apu. Pykälä sisältäisi säännöksen poliisilta saatavasta virka-avusta. Virka-apu lain noudattamisen valvonnassa saattaa olla tarpeen, jos valvontaviranomaista estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä

48 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2019. Samalla nykyinen siemenkauppalaki kumottaisiin. Kumottavan lain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetukset jäisivät kuitenkin voimaan, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa ehdotetun lain kanssa, kunnes toisin säädetään.

49 §. Siirtymäsäännös. Pykälässä säädettäisiin, että ennen ehdotetun lain voimaantuloa saatu pakkauslupa on voimassa pakkausluvan voimassaolon ajan ja että ennen tämän ehdotetun lain voimaantuloa ilmoituksen tehnyt toimija saisi ilman uutta ilmoitusta jatkaa toimintaansa tekemättä tämän lain 14 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että siementen tuotannon ja käytön valvontaan valtuuttamat tarkastajat tai näytteenottajat voivat jatkossakin toimia tämän lain 24 §:ssä tarkoitettuina valtuutettuina tarkastajina tai näytteenottajina ilman eri valtuutusta.

1.2 Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Lain soveltamisala. Eri lakien nojalla määrättävien laiminlyönti- ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus noudattaen sakon täytäntöönpanosta säädettyä menettelyä. Tämän vuoksi lain 1 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että siemenlain 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 4 §:n mukaan maksun määrääjän ja muutoksenhaku-tuomioistuimen tulee ilmoittaa päätöksestään Oikeusrekisterikeskukselle ja keskuksella on mahdollisuus myöntää maksuaikaa lain 14—18 §:n perusteella.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset 17 §:ssä tarkoitettua kansallisesti tärkeiden peltokasvilajien siemenhuollon turvaamiseksi maksettavaan korvaukseen oikeutettavista kasvilajeista sekä muista korvauserusteista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla säädettäisiin edelleen tarkemmin teknisistä asioista ja niillä toimeenpannaan Euroopan unionin direktiivien edellyttämät tarkemmat määräykset. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset 5 §:ssä tarkoitettua siementen sertifiointiin ja markkinoille saattamiseen liittyvistä siementen vaatimuksista, 6 §:ssä tarkoitettua lajikkeiden erottuvuudesta, pysyvyyden ja yhtenäisyyden testaamisesta sekä viljelyarvokokeiden tekemisestä, 8 §:ssä tarkoitettua kasvilajikeluettelon hyväksymisen edellytyksistä, lajikkeen ylläpidosta, lajiketta luettelon hyväksyttäessä noudatettavasta menettelystä, kasvilajikeluettelon julkaisemisesta ja ylläpidosta, 11 §:ssä tarkoitettua siementen pakkaamisesta ja kauppaerän koosta, pakkausten ja siemenerien merkitsemisestä, ostajalle an-

nettavista tiedoista ja niiden julkaisemisesta, ennakkotietojen käyttöehdoista sekä pakkaamattomien siementen ja niiden tietojen toimittamisesta lopulliselle käyttäjälle, 12 §:ssä tarkoitettua sertifioimattomien siementen markkinoille saattamisesta, lajikeaitoudesta, puhtaudesta, itävyydestä, terveydestä, käsittelyn ja varastoinnin edellytyksistä sekä siementen käsittelemisestä ja kuljettamisesta sopimustuotannossa, 13 §:ssä tarkoitettua pakkaamohyväksynnän myöntämisestä, hakemisesta ja hyväksynnän jatkamisesta, 14 §:ssä tarkoitettua toimijan ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä, 15 §:ssä tarkoitettua tiedoston pitämisestä, sisällöstä ja järjestämisestä, 26 §:ssä tarkoitettua tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta, suoritettujen tarkastusten hyväksymisestä sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä,

Asiat, joista jatkossakin säädettäisiin asetuksentasaaisesti, liittyisivät siten luonteeltaan etupäässä yksityiskohtaisiin ja teknisluonteisiin kysymyksiin. Nykyisen siemenkauppalain nojalla annetut asetukset jäävät, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa ehdotetun lain kanssa, edelleen voimaan, kunnes toisin säädetään.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan päivänä 1 päivänä heinäkuuta 2019.

Siirtymäsäännöksessä säädettäisiin erityisesti nykyisin voimassa olevien säännösten mukaisesti myönnettyjen pakkauslupien voimassa olosta sekä valtuutettujen tarkastajien ja näytteenottajien valtuutuksen jatkumisesta.

4 Suhdeperustuslakiin ja säätämisjärjestys

Hallituksen esitystä voidaan arvioida useiden perustuslaissa säädettyjen perusoikeuksien kannalta. Perustuslain 1 §:n 2 momenttiin sisältyy valtiosäännön taustalla olevina perustavanlaatuisina arvoina ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapaus ja oikeudet sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen yhteiskunnassa. Säännöstä voidaan pitää lähtökohtana arvioitaessa julkisen vallan velvollisuuksia.

Perustuslain 8 § sisältää rikosoikeudellisen legaliteettivaatimuksen tärkeimmät ainesosat. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan näitä ovat ainakin vaatimus rikoksina rangaistavien tekojen määrittelemisestä laissa, taannehtivan rikoslain kielto, rikoslain analogisen soveltamisen kielto, vaatimus rikoksesta seuraavien rangaistusten määrittelemisestä laissa, tekohetkellä säädettyä ankaramman rangaistuksen käytön kielto ja vaatimus rikosoikeudellisten normien laintasoisuudesta (ks. HE 309/1993 vp). Säännös edellyttää myös, että kunkin rikoksen tunnusmerkistö on soveltajan kannalta riittävällä täsmällisyydellä ilmaistava laissa.

Uusina hallinnollisina pakkokeinoina on ehdotettu laboratorion hyväksymisen ja pakkaamon hyväksymisen peruuttamista. Lisäksi esityksen 34 §:n mukaan Ruokavirasto voisi määrätä luvanhaltijan maksamaan seuraamusmaksun, jos toimijan toiminnassa olisi laiminlyöty laissa säädettyjä velvollisuuksia. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että seuraamusmaksu ei ole perustuslain 81 §:n mukainen vero tai maksu, vaan se on luonnehdittavissa lainvastaisesta teosta määrättäväksi sanktioluontoiseksi hallinnolliseksi seuraamukseksi (ks. esim. PeVL 43/2013 vp). Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Valiokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksu-

HE 172/2018 vp

velvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista. Vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa (ks. esim. PeVL 14/2013 vp). Siemenrikkomuksia koskevaan muuhun voimassa olevaan sääntelyyn ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi täsmällisesti ja selkeästi seuraamusmaksua koskevan maksuvelvollisuuden perusteista, maksun suuruuden perusteista, luvanhaltijan oikeusturvasta samoin kuin maksun täytäntöönpanon perusteista.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Perustuslakivaliokunta on viranomaisen tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 10/2014 vp).

Siemenlain 27 ja 28 §:ssä olisi määritelty ne tahot, joihin tiedonsaantioikeus kohdistuisi. Lisäksi laissa olisi lueteltu ne tilanteet, joissa tietoja olisi oikeus saada, ja sidottu tiedonsaantioikeus tietojen tarpeellisuuteen.

Samoin ehdotetun siemenlain 30 ja 31 §:n mukaan valvonnassa voitaisiin käyttää apuna miehittämätöntä ilma-alusta. Lennokkia lennätettäessä on noudatettava yleiseen turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia. Lennokkeja ei ole sallittua käyttää valvonnassa asutulla alueella siten, että lentorata kohdistuu asutun alueen yläpuolelle tai kuvaa asuttua aluetta ja ilma-alusta lennätettäessä on noudatettava tapaa, joka ei vaaranna henkilöitä koskevia oikeuksia eikä yksityiselämän suojaa ja muuta yksityisyyden suojaa.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattuun yksityiselämän piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (ks. esim. PeVL 27/2006 vp).

Esityksen 32 §:n mukaan Ruokavirasto pitää rekisteriä pakkaamohyväksynnän saaneista toimijoista ja ilmoitusvelvollisista toimijoista sekä myös yksityisistä laboratorioista. Laissa olisi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla säädetty rekisteröinnin tavoitteesta, rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä, niiden sallituista käyttötarkoituksista ja luovutettavuudesta sekä tietojen säilytysajasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen kotirauha on turvattu. Lailla voidaan perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslakiva-

HE 172/2018 vp

liokunnan kannan mukaan kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävät tilat (ks. esim. PeVL 16/2004 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä "rikosten selvittämiseksi", jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan (ks. esim. PeVL 14/2013 vp).

Ehdotetun siemenlain 27 §:n mukaan valvontaviranomaiset sekä valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat voisivat tarkastaa toimijan tiloja siemenkauppalaan mukaista valvontaa varten. Mikäli tällainen tila kuuluisi kotirauhan piiriin tarkastus voitaisiin tehdä vain, jos olisi perusteltua syytä epäillä siemenlakia rikotun tai rikottavan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla ja tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain viranomaisen. Tarkastuksen olisi myös oltava välttämätön rikoksen selvittämiseksi. Ehdotetussa säännöksessä olisi siten huomioitu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetyt vaatimukset.

Perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuudensuoja käsittää paitsi vallan hallita ja käyttää omaisuutta myös vallan määrätä siitä. Sopimusvapaus saa perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan siten suojaa tietyssä määrin omaisuudensuojasäännöksen kautta (ks. esim. HE 309/1993 vp ja PeVL 16/2007 vp).

Siemenlakiin sisältyvät rajoitukset koskettavat väistämättä jossain määrin omaisuudensuojaa ja sopimusvapautta. Ehdotettuun lakiin sisältyy hallinnollisia pakkokeinoja koskevia säännöksiä, ja näissä säännöksissä tarkoitettut kiellot, määräykset ja uhat voivat merkitä omaisuuden käytön rajoittamista tai kieltämistä. Lisäksi lain 16 §:n mukainen vahingonkorvausvelvollisuuden pakottavuus, rajoittaisi jossain määrin sopimusvapautta. Kaikkien näiden rajoitusten taustalla ovat kuitenkin korkealaatuisen kasvintuotantoon ja Suomen kasvuolosuhteisiin sopivan siemenen tuotantoon sekä kasvinterveyteen liittyvät painavat perusteet, eikä sääntelyn voida katsoa muodostuvan kohtuuttomaksi omaisuudensuojan tai sopimusvapauden kannalta.

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt elinkeinovapautta pääsääntönä, mutta katsonut elinkeinotoiminnan luvanvaraistamisen olevan mahdollista. Luvanvaraisuudesta on kuitenkin aina säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoimista. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisten toimivaltuudet määräytyvät niin sanotun sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti. Lisäksi viranomaisen toimivallan liittämällä toimilupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (ks. esim. PeVL 32/2010 vp).

Siementen pakkaamotoiminnan harjoittaminen olisi nykyistä lakia vastaavalla tavalla luvanvaraista. Pakkaamotoimintaa saa harjoittaa vain Ruokaviraston tarkastamissa ja hyväksymissä pakkaamoissa. Hyväksyminen pakkaamotoiminnalle tulisi myöntää, jos toimijaan liittyvät ja toiminnan harjoittamiseen tarvittavat edellytykset täytyisivät. Lisäksi Ruokavirasto voisi asettaa pakkaamon hyväksymisen yhteydessä pakkaamon toimintaa koskevia ehtoja. Myös yksityisen siemennäytteiden tutkimusta tekevän laboratorion toiminta edellyttää Ruokaviraston hyväksymistä. Hyväksymisen edellytyksenä on, että yksityinen laboratorio täyttää sille asetetut edellytykset.

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruut-

tamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (ks. esim. PeVL 13/2014 vp).

Esityksen 9 §:n mukaan kasvilajikelajikelautakunnan on peruutettava kasvilajikkeen hyväksyntä, jos tutkimuksin osoitetaan, että lajike ei ole erottuva, pysyvä tai riittävän yhtenäinen tai lajikkeen vastuutaho sitä pyytää, paitsi jos lajikkeen ylläpito taataan muun toimijan jatkaessa lajikkeen vastuu henkilönä. Lisäksi kasvilajikelautakunta voi peruuttaa lajikkeen hyväksymisen, jos lajikkeen hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty, hyväksymisen tai tutkimusten aikana on annettu vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai hyväksytyä lajiketta ei ylläpidetä lajikkeiden ylläpitämistä koskevien hyväksytyjen menettelytapojen mukaisesti. Esityksen 35 § mukaan Ruokavirasto voi peruuttaa yksityisen laboratorion hyväksymisen määräajaksi tai pysyvästi, jos yksityinen laboratorio tai siellä harjoitettava toiminta olennaisesti rikkoo laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia eikä Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita kohtuullisessa määräajassa. Lisäksi esityksen 36 §:n mukaan Ruokavirasto voi peruuttaa pakkaamon hyväksymisen, jos pakkaamo tai siellä harjoitettu toiminta olennaisesti rikkoo laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia eikä pakkaamo Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita kohtuullisessa määräajassa. Ehdotetussa säännöksissä on pidetty lähtökohtana perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään edellyttämiä vaatimuksia.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt kaksivaiheista muutoksenhakumenettelyä ennen korkeinta hallinto-oikeutta oikeusturvan takeiden kannalta riittävänä, kun rajoituksen kohteena olevia päätöksiä on voitu pitää merkittävyydeltään vähäisinä ja ratkaisutoiminnan näkökulmasta helpopolaatuisina. Merkitystä on myös sillä, että korkeimman hallinto-oikeuden on myönnettävä valituslupa, jos siihen on jokin hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentissa määritelty peruste (PeVL 57/2010 vp). Esityksen mukaan seuraamusmaksua koskevaan viranomaisen päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan. Seuraamusmaksujen osalta ei käytettäisi oikaisuvaatimusmenettelyä, koska oikaisuvaatimusvaihe pidentäisi useimmiten tarpeettomasti pidentää asian käsittelyn kokonaiskestoa. Myöskään seuraamusmaksut eivät ole vaikutuksiltaan sellaisia, että niistä tarvitsisi aina voida valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Säännökseen on katsottu sisältävän myös periaatteen, jonka mukaan samasta asiasta ei voida antaa kahta tuomiota (ns. ne bis in idem -sääntö, ks. esim. HE 309/1993 vp ja PeVL 9/2012 vp). Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä kiellon soveltamisala ei rajoitu vain varsinaisiin rikosoikeudellista rangaistusta koskeviin tuomioihin, vaan se ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin. Suomen oikeudessa säännön sisältö on täsmentynyt viime aikoina annettujen ihmisoikeustuomioistuimen ja korkeimman oikeuden ratkaisujen sekä perustuslakivaliokunnan lausuntojen myötä.

Esityksessä tarkoitettu seuraamusmaksu olisi sanktioluonteinen hallinnollinen seuraamus, ja se voitaisiin määrätä teosta, josta saattaisi seurata myös rikosoikeudellinen rangaistus. Ne bis in idem -sääntö on otettu huomioon siten, että seuraamusmaksua ei saisi määrätä luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa taikka jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu olisi määrätty luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, samasta teosta ei saisi tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Ehdotetun lain 25 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että Ruokavirasto voi julkaista tai asettaa julkisesti saataville yksittäisiä toimijoita koskevia virallisen valvonnan tuloksia. Toimijalle asetetaan tilaisuus tulla kuulluksi, ottaen huomioon asian kiireellisyys, ennen tietojen julkaisemista tai asettamista muuten julkisesti saataville. Oikeus tulla kuulluksi kuuluu perustuslain 21 §:n mukaan lailla turvattaviin hyvän hallinnon takaisiin. Kuulematta jättäminen oli perustuslakivaliokunnan kannan mukaan voinut tulla kysymykseen paitsi siitä syystä, että kuulemista ei käytännössä ole mahdollista toimittaa pikaisesti eikä kuulemista voida odottaa kauemmin asiaan liittyvän erityisen kiireellisyyssintressin takia, myös sen perusteella, että vastapuoli ei ole ensinkään tiedossa tai kuulemista varten saavutettavissa. Valiokunta on kuitenkin edellyttänyt, että sääntelyssä säilytetään perustuslain mukainen pääsääntö vastapuolen kuulemisesta (PeVL 60/2001 vp, s. 3).

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai sen nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Julkisella hallintotehtävällä tarkoitetaan muun muassa yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee kiinnittää huomiota muun muassa hallinnon tehokkuuteen ja muihin hallinnon sisäisiin näkökohtiin. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle edellyttää laissa määriteltäväksi ainakin yleisluonteisesti tehtävän hoitajan pätevyyden tai kelpoisuuden (muun muassa PeVL 28/2001 vp ja 48/2001 vp). Perustuslakivaliokunnan kannanotto julkista hallintotehtävää hoitavalta henkilöltä edellyttävästä virkavastuusta sisältyy valiokunnan lausuntoon PeVL 48/2001 vp.

Ehdotetun lain 24 § koskee Ruokaviraston valtuuttamia tarkastajia ja näytteenottajia, jotka toimivat tehtävissään Ruokaviraston valvonnassa. Valtuutettuun tarkastajaan ja näytteenottajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä. Valtuutetulla tarkastajalla tulee olla tehtävänsä hoitamiseksi riittävä siemeniä koskeva tai muu lain noudattamisen valvonnan kannalta tarvittava ammattitaito ja näytteenottajalla riittävä asiantuntemus näyttöiden ottamiseen ja käsittelyyn. Valtuutetun tarkastajan tai näytteenottajan tulee vaadittaessa esittää kirjallinen selvitys valtuutuksestaan.

Pykälässä ehdotettu toiminta on edelleen tarkoituksenmukaista siirtää viranomaiskoneiston ulkopuolelle, sillä valtuutettujen tarkastajien ja näytteenottajien käyttäminen tarkastus- ja näytteenottotehtävissä on käytännössä välttämätöntä tarkastus- ja valvontatoiminnan joustavuuden ja tehokkuuden vuoksi. Toiminta saattaa edellyttää ennalta arvaamattomia kiireellisiä toimenpiteitä, toimialueena saattaa olla koko maa ja toiminta voi olla tiukasti aikatauluun sidottua.

Ehdotetussa säännöksessä on turvattu perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten asianmukainen toteutuminen.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Nykyisellään useista merkittävistä siemenkauppain soveltamista koskevasta asioista on säädetty siemenkauppain nojalla annetuissa asetuksissa, kuten esimerkiksi yksityisistä laboratorioista. Perustuslain 80 §:n 1 momentti huomioon ottaen kyseinen sääntely ehdotetaan pääosin siirrettäväksi lain tasolle.

HE 172/2018 vp

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset muun muassa siemenille säädettävistä vaatimuksista, lajikkeiden testaamisesta ja viljelyarvokokoista, kasvilajikeluettelon hyväksymisen edellytyksistä, kasvilajikeluettelon julkaisemisesta, siementen pakkaamisesta ja merkitsemisestä, pakkaamon hyväksymisestä ja tiedoston pitämisestä. Asiat, joista jatkossakin säädettäisiin asetuksentasaosasti, liittyisivät siten luonteeltaan etupäässä yksityiskohtaisiin ja teknisluonteisiin kysymyksiin.

Lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Siemenlaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää korkealaatuista kasvintuotantoa turvaamalla hyvälaatuisten ja Suomen kasvuolosuhteisiin sopivien siementen tuotantoa ja käyttöä sekä tarvittavien tietojen antamista siemenistä.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maatalous- ja puutarhakasvilajien lisäysaineistona käytettäviin siemeniin ja niiden tuotantoon, markkinoille saattamiseen, maahantuontiin ja maastavientiin. Tätä lakia ei kuitenkaan sovelleta vähäisten siemenmäärien markkinoille saattamiseen loppukäyttäjille, vähäisten siemenmäärien tuontiin henkilökohtaiseen käyttöön eikä vilja- öljy- ja kuitukasvien siementen käyttöön koristetarkoitukseen.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Toimenpiteistä hyvän kasvinterveyden tilan säilyttämiseksi sekä kasvintuhoojien torjumisesta ja leviämisen estämisestä säädetään kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003). Luonnonmukaisesti tuotettuja siemeniä koskevista vaatimuksista säädetään myös luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (294/2015).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *siemenillä* maatalous- ja puutarhatuotannossa lisäysaineistona käytettäviä siemeniä ja siemenperunoita;
- 2) *sertifioiduilla siemenillä* viranomaisen tarkastamia, kansallisen ja Euroopan unionin siemeniä koskevan lainsäädännön mukaiset laatuvaatimukset täyttäviä virallisesti varmennettuja siemeniä;
- 3) *standardisiemenillä* vihanneskasvien siemeniä, jotka ovat riittävän lajikepuhtaita, tunnistettavia, täyttävät vaatimukset ja jotka on tarkoitettu vihannesten tuotantoon;

4) *markkinoille saattamisella* siementen hallussa pitämistä niiden myyntiä varten, myytäväksi tarjoamista tai muuta joko maksutta tai korvausta vastaan tapahtuvaa siirtoa sekä itse myyntiä, jakelua ja muita siirtomuotoja

5) *vakuustodistuksella* sertifioitujen siementen pakkaukseen painettavaa tai kiinnitettävää lipuketta, jossa on tärkeimmät tiedot siemenestä;

6) *pakkaamotoiminnalla* siemenerien valmistamista ja pakkaamista hyväksytyissä pakkaamoissa;

7) *maahantuonnilla* siementen tuontia muista kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista tai Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista;

8) *maastaviennillä* siementen vientiä muihin kuin Euroopan unionin jäsenvaltioista tai Euroopan talousalueeseen kuuluvista valtioista;

9) *geenitekniikalla muunnetuilla siemenillä* siemeniä, jotka koostuvat geenitekniikalla muunnetusta organismista, sisältävät tällaista organismia tai on tuotettu tällaisesta organismista, jos tieteellisesti voidaan osoittaa, että siementen arvioidut ominaisuudet, mukaan lukien niiden sisältämät geeni, eroavat tavanomaisten siementen vastaavista ominaisuuksista;

10) *toimijalla* luonnollista henkilöä tai yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti tuottaa, pakkaa, saattaa markkinoille, tuo maahan tai vie maasta siemeniä.

2 luku

Siementen markkinoille saattaminen

5 §

Siementen sertifiointi ja markkinoille saattaminen

Markkinoille saa saattaa vain 8 §:ssä tarkoitettussa kasvilajikeluettelossa tai Euroopan unionin viljelykasvilajien yleisessä lajikeluettelossa olevien lajikkeiden siemeniä.

Lisäysaineistona käytettäväksi saa markkinoille saattaa vain sertifioituja siemeniä, jotka täyttävät lajikeaitoudelle, puhtaudelle, terveydelle ja itävyydelle sekä siementen tuottamiselle, käsittelylle ja varastoinnille asetetut kansalliset ja Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset.

Lisäksi markkinoille saadaan saattaa standardisiemeniä, jotka ovat riittävän tunnistettavia ja lajikeaitoja sekä täyttävät puhtaudelle, terveydelle ja itävyydelle asetetut Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 2 ja 3 momentissa säädetyistä siementen vaatimuksista.

6 §

Lajikkeen testaaminen ja viljelyarvokokeet

Ruokavirasto vastaa 8 §:ssä tarkoitettusta lajikeluetteloön hyväksymisen edellytyksenä olevasta lajikkeen erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden testaamisesta. Luonnonvarakeskus tekee viljelyarvokokeet, joissa selvitetään lajikkeen soveltuvuus Suomen viljelyoloihin. Viljelyarvokokeet tulee järjestää kattavasti eri osissa maata huomioiden eri lajien viljelyalueet.

Toimijan tulee hakea lajiketta lajiketestauksiin ja viljelyarvokokeisiin hakemuksella. Hakija vastaa lajikkeen testaamisen ja viljelyarvokokeiden kustannuksista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset lajikkeen erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden testaamisesta sekä viljelyarvokokeiden tekemisestä.

7 §

Kasvilajikelautakunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan kasvilajikelautakunnan, joka päättää lajikkeen hyväksymisestä 8 §:ssä tarkoitettuun kasvilajikeluetteloon ja lajikkeen hyväksymisen peruuttamisesta. Lautakunnan kokoonpanossa on otettava huomioon kasvilajikkeiden hyväksymisen kannalta riittävä asiantuntemus.

8 §

Kasvilajikeluettelo

Kasvilajikeluetteloon merkitään kasvilajikelautakunnan hyväksymät kasvilajikkeet. Kasvilajikeluetteloon voidaan hyväksyä hakemuksesta lajike, joka täyttää viljelykasvilajien yleisestä lajikeluettelosta annetun neuvoston direktiivin 2002/53/EY vaatimukset erottuvuuden, pysyvyyden ja yhtenäisyyden osalta ja jolla on mainitussa direktiivissä edellytetty viljelyarvo.

Lajikkeen hyväksyminen kasvilajikeluetteloon on voimassa hyväksymisvuotta seuraavan kymmenennen kalenterivuoden loppuun. Hyväksyminen voidaan uudistaa, jos se on perusteltua lajikkeen viljelyn merkittävyyden vuoksi ja lajike täyttää edelleen erottuvuutta, pysyvyyttä ja yhtenäisyyttä koskevat edellytykset. Uudistamista koskeva hakemus on tehtävä viimeistään kaksi vuotta ennen lajikkeen hyväksymisen voimassaoloajan päättymistä. Hyväksymisen voimassaoloaikaa on jatkettava toistaiseksi siihen asti, kunnes uudistamisesta päätetään.

Ruokavirasto julkaisee kasvilajikeluettelon vähintään vuosittain.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset kasvilajikeluetteloon hyväksymisen edellytyksistä, lajikkeen ylläpidosta, lajiketta luetteloon hyväksyttäessä noudatettavasta menettelystä sekä kasvilajikeluettelon julkaisemisesta ja ylläpidosta.

9 §

Lajikkeen hyväksymisen peruuttaminen

Kasvilajikelautakunnan on peruutettava kasvilajikkeen hyväksyminen, jos:

- 1) tutkimuksin osoitetaan, että lajike ei ole erottuva, pysyvä tai riittävän yhtenäinen; taikka
- 2) lajikkeen vastuutaho sitä pyytää, paitsi jos lajikkeen ylläpito taataan ja jos samalla jokin muu toimija jatkaa lajikkeen vastuutahona.

Kasvilajikelautakunta voi peruuttaa lajikkeen hyväksymisen, jos:

- 1) lajikkeen hyväksymisen edellytykset eivät enää täyty;
- 2) hyväksymistä haettaessa tai tutkimusten aikana on annettu vääriä tai harhaanjohtavia tietoja niistä seikoista, joiden perusteella hyväksyminen tehdään; tai
- 3) hyväksytyä lajiketta ei ylläpidetä lajikkeiden ylläpitämistä koskevien hyväksytyjen menettelytapojen mukaisesti.

10 §

Muuntogeenisen lajikkeen siemenet

Muuntogeeninen lajike voidaan hyväksyä hakemuksesta lajikeluetteloon 8 §:n mukaisesti. Sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään, muuntogeenisen lajikkeen siemeniä saa tuottaa ja saattaa markkinoille vain, jos tarpeelliset toimenpiteet ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvi-

HE 172/2018 vp

en haitallisten vaikutusten toteamiseksi ja estämiseksi on tehty ja muuntogeeninen siemen on hyväksytty Euroopan unionissa viljelykäyttöön muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) no 1829/2003 tai geeniteknikkalain (377/1995) mukaisesti.

11 §

Pakkaaminen ja merkitseminen

Markkinoille saatettavat siemenet on suljettava pakkauksiin. Sertifioitujen siementen pakkaukset on suljettava Ruokaviraston valvonnassa tai sen hyväksymällä tavalla. Ruokavirasto voi yksittäistapauksissa sallia siementen toimittamisen pakkaamattomina lopulliselle käyttäjälle ottaen huomioon, mitä siementen tuottamista ja markkinointia koskevissa Euroopan unionin säännöksissä säädetään.

Siementen ostajalle on pakkauksessa tai siementavaraa seuraavassa vakuustodistuksessa taikka kasvipassissa, johon on yhdistetty vakuustodistus, annettava tarpeelliset tiedot siemenistä. Osa tiedoista voidaan antaa ennakkotietoina, joiden lopullinen sisältö on jälkeenpäin ilmoitettava ostajalle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset siementen pakkaamisesta ja kauppaerän koosta, pakkausten ja siemenerien merkitsemisestä, ostajalle annettavista tiedoista ja niiden julkaisemisesta, ennakkotietojen käyttöehdoista sekä pakkaamattomien siementen ja niitä koskevien tietojen toimittamisesta lopulliselle käyttäjälle.

12 §

Erityiset säännökset

Poiketen siitä, mitä 5 §:n 2 momentissa säädetään, sertifioimattomina saadaan markkinoille saattaa:

- 1) vähäisiä määriä tieteellisiin tarkoituksiin tai jalostukseen käytettäviä siemeniä;
- 2) koetoiminnassa lajikkeiden testaamiseen käytettäviä siemeniä lajikkeista, joista on tehty kasvilajikeluetteluun lisäämistä koskeva hakemus;
- 3) nurmi- ja rehukasvien sekä öljy- ja kuitukasvien tuotantoon tarkoitettuja lajikkeettomia kaupallisia siemeniä;
- 4) siementen raakaeriä, jotka toimitetaan kunnostustoimintaa ja pakkaamista varten;
- 5) huoltovarmuusvarastoitua lajikkeellista siemenviljaa, jollei markkinoille muutoin pystytä toimittamaan siemenuhuollon turvaamiseksi riittävästi sertifioituja siemeniä;
- 6) geenivarojen ylläpitämiseksi ja säilyttämiseksi vähäisiä määriä alkuperäiskasvilajikkeiden siemeniä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, saadaan sertifioimattomina käsitellä ja toimittaa sopimusviljelijälle tarkkelysperunan, sokerijuurikkaan ja kuminan siemeniä, jos siemenet ovat sopimustuotannossa eivätkä poistu tuotantoketjusta markkinoille.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitettusta sertifioimattomien siementen markkinoille saattamisesta, lajikeaitoudesta, puhtaudesta, itävyydestä, terveydestä, käsittelyn ja varastoinnin edellytyksistä sekä 2 momentissa tarkoitettusta siemenen käsittelemisestä ja toimittamisesta sopimustuotannossa.

3 luku

Toiminnan harjoittaminen

13 §

Pakkaamon hyväksyminen

Siementen pakkaamotoimintaa saa harjoittaa vain Ruokaviraston tarkastamissa ja hyväksymissä pakkaamoissa. Pakkaamon hyväksymisen edellytyksenä on, että sillä on ammattitaitoinen henkilökunta ja pakkaamotoiminnassa tarvittavat asianmukaiset tilat ja laitteet. Ruokavirasto voi asettaa pakkaamon toiminnalle ehtoja.

Pakkaamo voidaan hyväksyä enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan Ruokaviraston arvioiman riskin mukaan. Pakkaamon hyväksymisen voimassaoloa voidaan hakemuksesta jatkaa, jos hyväksymisen edellytysten todetaan täyttyvän.

Pakkaamon on ilmoitettava toiminnassaan tapahtuneista olennaisista muutoksista Ruokavirastolle.

Ruokavirasto tarkastaa pakkaamoja arvioimansa riskin perusteella. Kaikissa pakkaamoissa on tehtävä vähintään yksi tarkastus pakkaamon hyväksynnän voimassaoloaikana.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset pakkaamon hyväksymisen hakemisesta, hyväksymisestä ja hyväksynnän jatkamisesta.

14 §

Ilmoitusvelvollisuus

Siementen markkinoille saattajan, maahantuojan ja maastaviejän on tehtävä Ruokavirastolle kirjallinen ilmoitus toimintansa aloittamisesta, lopettamisesta ja toiminnassaan tapahtuvista olennaisista muutoksista.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

15 §

Velvollisuus tiedoston pitämiseen

Edellä 13 ja 14 §:ssä tarkoitetun toimijan on pidettävä toiminnastaan kauppaeräkohtaista tiedostoa, josta tarvittaessa voidaan vaikeuksitta selvittää valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Tiedot tulee säilyttää kuuden vuoden ajan niiden tallentamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset tiedoston pitämisestä, sisällöstä ja järjestämisestä.

16 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Siementen kunnostajan ja pakkaajan sekä sen, joka on tuonut siemenet Suomeen, on korvattava vahinko, joka ammattikäytössä aiheutuu käyttäjälle siitä, että siemenet eivät täytä Euroopan unionin siemeniä koskevassa lainsäädännössä, tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjä

vaatimuksia. Korvaus on suoritettava, vaikka vahinkoa ei ole aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos se, jolta vaaditaan korvausta, saattaa todennäköiseksi, ettei siemenissä ollut vahingon aiheuttanutta virhettä silloin, kun ne toimitettiin markkinoille. Siementen kunnostajan ja pakkaajan sekä sen, joka on tuonut ne Suomeen, velvollisuudesta korvata niistä henkilölle taikka yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettulle ja vahinkoa kärsineen pääasiassa sellaiseen tarkoitukseen käyttämälle omaisuudelle aiheutunut vahinko säädetään tuotevastuulaissa (694/1990).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua vahingonkorvausvelvollisuudesta käyttäjän vahingoksi poikkeava ehto on tehoton.

17 §

Kansallisesti tärkeiden peltokasvilajien siemenhuollon turvaaminen

Kansallisesti tärkeiden peltokasvilajien siemenhuollon turvaamiseksi voidaan kasvinjalostusyritykselle maksaa huoltovarmuusrahaston varoista korvausta lajikkeiden jalostustyöstä, joka tapahtuu Suomessa, ja kantasiementuotannosta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset korvaukseen oikeuttavista kasvilajeista ja -lajikkeista sekä muista korvauserusteista.

4 luku

Laboratoriot

18 §

Tutkimuslaboratoriot

Tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä edellytetyt näytteiden käsittelytehtävät ja tutkimukset tekee Ruokavirasto tai sen hyväksymä yksityinen laboratorio tai Euroopan unionin jäsenvaltion hyväksymä laboratorio.

19 §

Yksityisen laboratorion hyväksyminen

Ruokavirasto voi hakemuksesta hyväksyä yksityisen laboratorion siemennäytteiden tutkimuksia tekeväksi laboratorion. Laboratorio voi olla riippumaton laboratorio tai siemenliikkeen laboratorio. Hyväksymisen edellytyksenä on, että laboratoriolla on erikseen nimetty tutkimuksista vastaava henkilö sekä käytössään riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä sekä toiminnan edellyttämät tekniset valmiudet.

20 §

Yksityisen laboratorion suorittamat tutkimukset

Yksityisen laboratorion on tarkastettava näytteet kansainvälisten menetelmien mukaan tai niiden puuttuessa Ruokaviraston hyväksymien kansallisten menetelmien mukaan. Laboratorion on pidettävä tiedostoa vastaanottamistaan näytteistä.

21 §

Yksityisen laboratorion valvonta

Ruokavirasto valvoo, että 19 §:n mukaisesti hyväksytyt yksityiset laboratoriot noudattavat tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä tämän lain mukaista tehtävää suorittaessaan. Ruokavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot laboratoriolta. Ruokaviraston on tarkastettava laboratorion toiminta arvioimansa riskin perusteella. Laboratorion on tehtävä Ruokavirastolle ilmoitus toiminnassaan tapahtuneista olennaisista muutoksista.

Ruokaviraston tulee tutkia uudelleen vähintään viisi prosenttia yksityisen laboratorion sertifiointia varten tutkimista näytteistä.

5 luku

Viranomaiset

22 §

Yleinen ohjaus ja suunnittelu

Tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja suunnittelu kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.

23 §

Valvontaviranomaiset ja sertifiointiviranomainen

Tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Ruokavirasto. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo siementen markkinointia toimialueellaan. Siementen maahantuontia valvoo Ruokaviraston ohella Tulli.

Siementen sertifiointiviranomainen on Ruokavirasto.

24 §

Valtuutetut tarkastajat ja näytteenottajat

Ruokavirasto voi käyttää tarkastus- ja valvontatehtävissä apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia ja näytteenottajia. Tarkastajat ja näytteenottajat toimivat viraston valvonnassa. Tarkastajalla tulee olla tehtävänsä hoitamiseksi riittävä siementä koskeva tai muu lain noudattamisen valvonnan kannalta tarvittava osoitettu ammattitaito ja näytteenottajalla riittävä asiantuntemus näytteiden ottamiseen ja käsittelyyn.

Ruokavirasto voi peruuttaa myöntämänsä valtuuden, jos valtuutettu tarkastaja tai näytteenottaja laiminlyö viraston määräämien ehtojen noudattamisen tai muutoin olennaisella tavalla rikkoo tehtäviin liittyviä velvoitteitaan vielä senkin jälkeen, kun häntä on ensin huomautettu puutteista.

Valtuutetun tarkastajan tai näytteenottajan tulee vaadittaessa esittää kirjallinen selvitys valtuutuksestaan toimijalle.

Valtuutettuun tarkastajaan ja näytteenottajaan sovelletaan heidän hoitaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974)

6 luku

Tarkastukset ja valvonta

25 §

Valvontasuunnitelma ja valvonnan tulosten julkaiseminen

Ruokaviraston on laadittava suunnitelma valvonnan järjestämisestä ja valvontakertomus suoritetuista valvonnoista. Ruokavirasto julkaisee valvontakertomuksen osana laatimaansa raporttia Suomen elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman toteutumisesta.

Lisäksi Ruokavirasto voi julkaista tai asettaa julkisesti saataville yksittäisiä toimijoita koskevan virallisen valvonnan tuloksia koskevia tietoja edellyttäen, että seuraavat edellytykset täyttyvät:

1) kyseiselle toimijalle annetaan tilanteen kiireellisyys huomioon ottaen tilaisuus tulla kuuluksi tiedoista, jotka Ruokavirasto aikoo julkaista tai muuten asettaa julkisesti saataville, ennen niiden julkaisemista tai asettamista saataville; ja

2) julkaistuissa tai muuten julkisesti saataville asetetuissa tiedoissa otetaan huomioon kyseisen toimijan esittämät huomautukset tai tiedot julkaistaan tai asetetaan saataville yhdessä näiden huomautusten kanssa.

26 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisilla sekä valtuutetuilla tarkastajilla ja näytteenottajilla on oikeus tämän lain mukaista sertifiointia, tarkastusta ja valvontaa varten tarkastaa siemenviljelyksiä sekä niiden läheisyydessä sijaitsevia viljelyksiä ja alueita, siemeniä, siementen tuotanto- ja pakkaustiloja, varastointi- ja myyntipaikkoja sekä kuljetusvälineitä, toimijan kirjanpitoa ja 15 §:ssä tarkoitettua tiedostoa sekä ottaa maksutta siemenistä näytteitä tutkimuksia varten.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain viranomainen. Tarkastus ja näytteenotto saadaan toimittaa vain, jos tarkastuksen toimitaminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn ja tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta, suoritettujen tarkastusten hyväksymisestä sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä.

27 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, julkista tehtävää hoitavalta sekä tämän lain mukaisilta toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat. Myös valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot tämän lain mukaisilta toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

28 §

Ulkomaiset tarkastajat

Mitä 26 ja 27 §:ssä säädetään Suomen viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta, koskee myös Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja ulkomaisia tarkastajia, silloin kun kyseinen Suomea sitova kansainvälinen velvoite tätä edellyttää.

29 §

Tunnistautumaton näytteen tilaaminen etämyynnissä

Valvontaviranomainen voi tunnistautumatta tilata toimijoilta etäviestintävälineiden välityksellä näytteitä myytäväksi tarjottavista siemenistä. Näytteitä saadaan käyttää virallisessa valvonnassa. Saatuaan näytteen valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten.

30 §

Miehittämättömän ilma-aluksen käyttäminen valvonnassa

Tämän lain noudattamisen valvonnassa saadaan käyttää apuna miehittämättömiä ilma-aluksia ennalta tehdyn kuvaussuunnitelman ja paikkatiedon perusteella.

Ilma-aluksen käyttöoikeus valvonnassa on virkavastuulla toimivalla viranomaisella. Ilma-aluksen käytöstä valvonnassa on ilmoitettava toimijalle valvonnasta ilmoittamisen yhteydessä tai viimeistään valvontatilanteessa.

31 §

Palveluntarjoaja

Ruokavirasto voi siirtää 30 §:ssä tarkoitetun miehittämättömällä ilma-aluksella suoritettavan valvontatehtävän palveluntarjoajalle. Palveluntarjoajan on noudatettava valvontaa suorittaessaan, mitä mainitun pykälän 2 momentissa säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Palveluntarjoajan on toimitettava valvonnan tulokset Ruokavirastolle.

Palveluntarjoajalla on oltava valvonnan hoitamisen edellyttämät tekniset, ammatilliset ja toiminnalliset valmiudet ja henkilöstö.

HE 172/2018 vp

Ruokavirasto voi peruttaa palveluntarjoajalle siirretyn miehittämättömällä ilma-aluksella suoritettavan valvontatehtävän, jos palveluntarjoaja ei noudata 1 tai 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia tai edellytyksiä tai muulla tavalla olennaisesti rikkoo tähän tehtävään liittyviä velvoitteita.

32 §

Valvontarekisterit

Ruokavirasto pitää valvontaa varten rekisteriä 13 §:ssä tarkoitetuista pakkaamohyväksynnän saaneista toimijoista, 14 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista toimijoista ja 19 §:ssä tarkoitetuista hyväksytyistä yksityisistä laboratorioista.

Rekistereihin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) toimijan tai hyväksytyin laboratorion nimi, osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) hyväksytyin pakkaamon osalta pakkaamonumero ja voimassaoloaika;
- 3) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;
- 4) toimiala tai hyväksytyin laboratorion pätevyysalue;
- 5) hyväksytyin laboratorion tutkimuksista vastaavan henkilön nimi;
- 6) valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 7) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Tiedot poistetaan rekistereistä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija tai yksityinen laboratorio on ilmoittanut Ruokavirastolle toimintansa lopettamisesta tai toimijan toiminta on lopunut.

Tässä laissa säädetty rekisterit ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettussa laissa (284/2008), jäljempänä *tietojärjestelmälaki*, tarkoitettua maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Tässä luvussa säädettyihin rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan mainittua lakia, ellei tässä luvussa/laissa toisin säädetä.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin sekä rekistereihin talletettujen tietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston annettussa asetuksessa (EU) N:o 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), tietosuojalaissa (/) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettussa laissa (621/1999). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään.

33 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä tässä laissa tarkoitettua tehtävää suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön asemasta tai liikesalaisuudesta saa luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (806/2011) 8 luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi ja tämän lain 23 §:ssä mainituille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten sekä Verohallinnolle sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

HE 172/2018 vp

34 §

Perittävät maksut

Tämän lain mukaisista suoritteista valtiolle perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

7 luku

Hallinnolliset pakkokeinot

35 §

Seuraamusmaksu

Ruokavirasto voi antaa toimijalle kirjallisen varoituksen tai määrätä toimijan maksamaan vähintään 500 euron ja enintään 5 000 euron seuraamusmaksun, jos:

1) siementen markkinoille saattamisessa on rikottu 5 §:n säännöksiä siementen markkinoille saattamisesta, 12 §:n säännöksiä sertifioimattomien siementen markkinoille saattamisesta tai niiden nojalla annettuja säännöksiä taikka 36 §:n nojalla määrättyä kieltoa saattaa markkinoille siemeniä tai 37 §:n nojalla asetettuja lajikkeiden markkinointirajoituksia;

2) muuntogeenisen lajikkeen siementen tuottamisessa tai markkinoinnissa on rikottu 10 §:ää tai sen nojalla annettuja säännöksiä;

3) siementen pakkaamisessa tai pakkaamotoiminnassa on rikottu 11 tai 13 §:ää tai niiden nojalla annettuja säännöksiä taikka 13 §:n nojalla annettuja pakkaamon toimintaa koskevia ehtoja;

4) siementen ostajalle pakkauksessa tai siementavaraa seuraavissa asiakirjoissa on rikottu 11 §:ää tai sen nojalla annettua säännöksiä;

5) 14 §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuus on jätetty toistuvasti kehotuksista huolimatta noudattamatta;

6) tiedoston pitämisessä on rikottu 15 §:ää tai sen nojalla annettuja säännöksiä.

7) yksityisen laboratorion toiminnassa on rikottu laboratoriolle 19—21 §:ssä säädettyjä hyväksymisen edellytyksiä.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle. Maksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli kuusi kuukautta. Seuraamusmaksu täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksun määräämispäivästä.

36 §

Kielto saattaa markkinoille siemeniä

Ruokavirasto voi kieltää siemenerän markkinoille saattamisen taikka kieltää pakkaamaa tai siementen markkinoille saattamista, maahantuontia tai maastavientiä harjoittavaa toimijaa markkinoimasta siemenerää, jos siemenerä, sen pakkaaminen tai sitä koskevat merkinnät eivät täytä tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia. Kielto voidaan määrätä myös vaatimusten täyttämistä koskevien tarpeellisten tutkimusten suorittamisen ajaksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että siemenet, niiden pakkaaminen tai niitä koskevat merkinnät eivät täytä niitä koskevia vaatimuksia. Ruokavirasto voi markkinoille saattaminen estämiseksi merkitä siemenet sopivalla tavalla.

Kielto on annettava määräaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus on mahdollista poistaa. Kielto on viipymättä peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai puutteellisuudella ei enää kiellon määräämisen kannalta ole merkitystä.

Jos asia ei siedä viivytystä, Ruokaviraston lisäksi myös muu 23 §:ssä mainittu valvontaviranomainen voi kieltää siemenerän markkinoille saattamisen väliaikaisesti. Muun valvontaviranomaisen antama väliaikainen kieltäminen on saatettava viivytyksettä Ruokaviraston ratkaistavaksi. Kielto raukeaa, jos Ruokavirasto ei ole tehnyt 1 momentissa tarkoitettua siemenerää tai siementen markkinointia koskevaa päätöstä viikon kuluessa kiellon antamisesta.

37 §

Lajikkeen siementen markkinoille saattamista koskevat rajoitukset

Maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää maatalous- tai puutarhatuotantoon tarkoitettujen kasvilajikkeen siementen markkinoille saattamisen koko maassa tai määrättyllä alueella, jos lajikkeen viljelystä saattaisi aiheutua vahinkoa ihmisille, eläimille tai ympäristölle taikka kasvien terveyden kannalta vahinkoa muiden lajien tai lajikkeiden viljelylle ellei muussa laissa toisin säädetä.

38 §

Hävittämis- ja maastavientimääräys

Jos siementen markkinoille saattaminen on 36 tai 37 §:n nojalla kielletty, Ruokavirasto voi sallia niiden käytön muuhun tarkoitukseen kuin siemeniksi taikka määrätä ne vietäviksi maasta tai hävitettäväksi, ellei muussa laissa toisin säädetä. Päätökseen voidaan liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

39 §

Internetsivuston sulkeminen

Ruokavirasto voi määrätä toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston suljettavaksi, jos sen välityksellä markkinoille saatettavat siemenet eivät täytä tässä laissa säädettyjä vaatimuksia tai siemenistä sivustolla annetut tiedot ovat sellaiset, että ne johdattavat lopullisen käyttäjän harhaan. Määräys internetsivuston sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi.

Jos 1 momentin mukaisesti markkinoille saatettavaksi tarkoitettujen siementen tiedot eivät täytä tässä laissa säädettyjä vaatimuksia tai siemenistä annetut tiedot ovat totuuden vastaisia taikka oleellisesti harhaanjohtavia, Ruokavirasto voi internetsivuston sulkemisen lisäksi ryhtyä 36 §:ssä säädettyihin toimenpiteisiin.

40 §

Uhkasakko ja teettäminen

Ruokavirasto voi tehostaa 36 §:ssä tarkoitettua siemenen markkinoille saattamista koskevaa kieltoa tai 38 §:ssä tarkoitettua siementen hävittämistä tai maastavientiä koskevaa määräystä taikka 39 §:ssä tarkoitettua internetsivuston sulkemista koskevaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta, teettämisuhkasta ja teettämisestä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

41 §

Laboratorion hyväksymisen peruuttaminen

Ruokavirasto voi peruuttaa yksityisen laboratorion hyväksymisen, jos laboratorio tai siellä harjoitettava toiminta olennaisesti rikkoo tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia eikä laboratorio Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita kohtuullisessa määräajassa.

Jos Ruokavirasto katsoo, että puute laboratorion toiminnassa on sellainen, että se voi vaarantaa tutkimustulosten luotettavuuden, Ruokavirasto voi määrätä hyväksymisen peruutetuksi myös 1 momentissa tarkoitettun puutteen korjaamiseksi tarvittavaksi kohtuulliseksi määräajaksi.

Ruokaviraston on peruutettava yksityisen laboratorion hyväksyntä, jos laboratorio sitä pyytää tai jos laboratorio on lopettanut toiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty.

42 §

Pakkaamon hyväksymisen peruuttaminen

Ruokavirasto voi peruuttaa pakkaamon hyväksymisen, jos pakkaamo tai siellä harjoitettava toiminta olennaisesti rikkoo tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä vaatimuksia eikä pakkaamo Ruokaviraston määräyksestä huolimatta korjaa puutteita kohtuullisessa määräajassa.

Ruokaviraston on peruutettava pakkaamon hyväksyminen, jos pakkaamo sitä pyytää tai jos pakkaamo on lopettanut pakkaamotoiminnan, jonka perusteella se on hyväksytty.

8 luku

Erinäiset säännökset

43 §

Koneellinen allekirjoitus

Automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tehty tämän lain mukainen päätös sekä asiaan liittyvät asiakirjat voidaan allekirjoittaa koneellisesti.

44 §

Muutoksenhaku

HE 172/2018 vp

Ruokaviraston päätökseen sekä päätökseen, jonka kasvilajikelautakunta on antanut lajikkeen hyväksymistä koskevaan hakemukseen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy joko alueen sijainnin tai elinkeinonharjoittajan kotipaikan perusteella.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Edellä 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua väliaikaista markkinointikieltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

45 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä muussa kuin hallinnollista seuraamusmaksua koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

46 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) tuottaa tai saattaa markkinoille siemeniä vastoin 5 tai 12 §:ssä säädettyä taikka rikkoo 36 §:n nojalla määrättyä siementen markkinointikieltoa,

2) saattaa markkinoille siemeniä, jotka eivät täytä 11 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä siementen pakkaamiselle tai merkittämiseksi asetettuja vaatimuksia,

3) pakkaa siemeniä ilman 13 §:ssä tarkoitettua pakkaamon hyväksyntää tai jatkaa toimintaansa, vaikka pakkaamon hyväksyminen on 42 §:n nojalla peruutettu,

4) laiminlyö 14 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden taikka

5) laiminlyö 15 §:n 1 momentissa tarkoitetun tiedoston pitämisen,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *siemenrikkomuksesta* sakkoon. Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kielltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

Ruokavirasto tekee 5 luvussa tarkoitettujen viranomaisten puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitetun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

47 §

Poliisin virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

48 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 172/2018 vp

Tällä lailla kumotaan siemenkauppalaki (728/2000). Siemenkauppalain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetukset jäävät, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa, edelleen voimaan kunnes toisin säädetään.

49 §

Siirtymäsäännös

Ennen tämän lain voimaantuloa siemenkauppalain 11 §:n nojalla saatu pakkauslupa on ilman eri hyväksyntää voimassa pakkausluvan voimassaolon ajan. Lisäksi ennen tämän lain voimaantuloa mainitun lain 12 §:n nojalla ilmoituksen tehnyt kylvösiemenen markkinointia, maahantuontia ja maastavientiä harjoittava elinkeinonharjoittaja saa jatkaa toimintaansa tekemättä tämän lain 14 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta toiminnan aloittamisesta.

Ruokaviraston ennen tämän lain voimaantuloa siementen tuotannon ja käytön valvontaan valtuuttamat tarkastajat tai näytteenottajat saavat toimia 24 §:ssä tarkoitettuina valtuutettuina tarkastajina tai näytteenottajina ilman eri valtuutusta.

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1107/2017, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja siemenlain (/) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakan täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1107/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuntitarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu sekä alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuntitarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja siemenlain (/) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .